

Informisanje na jezicima nacionalnih manjina i studija slučaja:

Mediji na mađarskom jeziku

Nedim Sejdinović, februar 2026.

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

#EY
3A TEBE

Napomena: Ova analiza izrađena je uz finansijsku pomoć Evropske unije. Stavovi, mišljenja, zaključci i druge informacije, naročito pretpostavke autora koje su predstavljene ili se mogu protumačiti kao činjenice, a izražene su u ovoj analizi, pripadaju isključivo autorima i njihovim saradnicima i niti nužno predstavljaju zvaničan stav Misije OEBS-a u Srbiji niti nužno odražavaju stavove Evropske unije.

POLITIČKI I DRUŠTVENI KONTEKST

Prema popisu stanovništva iz 2022. godine, u Srbiji živi oko 19,5 odsto građana koji ne pripadaju većinskom narodu, odnosno koji se izjašnjavaju kao pripadnici nacionalnih manjina, nacionalno se opredeljuju kroz regionalno svojstvo ili odbijaju da se samodefinišu u ovom pogledu. Nešto više od 12 odsto se deklarišu kao pripadnici nacionalnih manjina, a 18 manjinskih zajednica broji preko dve hiljade pripadnika.¹ Iako se ukupan broj stanovnika Srbije smanjuje iz popisa u popis, kao uostalom i brojnost većinskog naroda, evidentno je da se nacionalne manjine krune u značajno većem procentu, osobito na teritoriji AP Vojvodine, koja je etnički najheterogeniji deo zemlje.

Razlozi su višestruki. Devedesetih su građani odlazili zbog rata, nesigurnosti i velike ekonomske krize. Danas su uzroci pre svega egzistencijalne prirode – mladi ljudi pripadnici manjina češće i lakše odlaze u razvijene zemlje, nekada matične (koje su u Evropskoj Uniji), a nekada samo koriste pasoše matičnih zemalja za odlazak dalje na zapad². Razlozi mogu biti i deficiti demokratskih procesa u celoj zemlji, ali i unutar manjinskih zajednica.

Podaci predstavljaju signal za uzbunu, govore o tome da je potrebno uspostaviti nove i efektivnije podsticajne mehanizme kako bi se dugoročno očuvao multietnički i multikonfesionalni identitet zemlje, koji predstavlja ne samo bogatstvo u smislu različitosti kultura i njihovog preplitanja – već i značajan razvojni potencijal. Nacionalne manjine, recimo, mogu da budu zamajac saradnje Srbije sa njihovim matičnim državama, u raznim oblastima, pa i u sferi javnog informisanja. Smanjenje broja pripadnika manjinskih nacionalnih zajednica stvara nove izazove kada je reč o ostvarivanju njihovih ustavnih, zakonskih, ali i prava proisteklih iz međunarodnih dokumenata koje je Srbija ratifikovala³. Između ostalog, i onih koji se tiču oblasti manjinskog informisanja. Pogotovo je zabrinjavajući odlazak mladih ljudi, koji su izuzetno bitni i kao potencijalni proizvođači i recipijenti novih medijskih platformi, o čemu će kasnije biti više reči.

RAZLIČITOST MEĐU MANJINAMA

Osim po brojnosti, manjine se razlikuju i po stepenu istovetnosti nacionalne pripadnosti i manjinskog jezika, osećanju zajedništva i međusobne solidarnosti, političkoj organizovanosti i političkom uticaju, starosti populacije, obrazovanju, percepciji odnosa većine prema manjini, po imanju ili nemanju matične države, a neformalno se, po stepenu ostvarenja manjinskih prava,

¹ Republički zavod za statistiku: Popis stanovništva, domaćinstava i stanova, 2022. godine.

² [Program sa knjigom apstrakata: savremene migracije manjina iz Srbije.pdf](#); KAROLINA LENDÁK-KABÓK, STANISLAVA POPOV AND IMRE LENDÁK; The Educational Migration of Sub-state Ethnic Minorities on the Outskirts of the EU: A Case Study of Serbia, INTERSECTIONS. EAST EUROPEAN JOURNAL OF SOCIETY AND POLITICS, 6(2): 130–153; [Policy Brief on Youth Migration – MIGREC](#)

³ Navedimo samo neke dokumente koje je država ratifikovala, a koji se odnose na položaj i prava nacionalnih manjina, od koji se mnoge odnose i na pravo informisanja na maternjem jeziku: Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina, Evropska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Protokol uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Evropska konvencija o ljudskim pravima, razni drugi univerzalni i regionalni ugovori o ljudskim pravima. Tu je i Odluka br. 4/03 Saveta ministara OSCE o toleranciji i nediskriminaciji usvojena 2003. godine na sastanku u Maastrichtu, kao i OSCE HCNM preporuke kada je reč o upotrebi manjinskih jezika u medijskom prostoru ([The Tallinn Guidelines on National Minorities and the Media in the Digital Age](#) | [OSCE High Commissioner on National Minorities](#), [Guidelines on the use of Minority Languages in the Broadcast Media](#) | [OSCE High Commissioner on National Minorities](#))

mogu podeliti na tradicionalne, nove manjine i manjine u nastajanju.⁴ Svakako se razlikuju i prema tradiciji, kvantitetu i kvalitetu javnog informisanja na maternjem jeziku, pa tako – prema istraživanju Misije OEBS-a iz 2020. godine – značajan broj nacionalnih manjina uopšte nema medije koji izveštavaju na njihovom jeziku, dok druge imaju dugu tradiciju informisanja na maternjem jeziku i veliki broj raznorodnih glasila⁵. To otvara pitanje da li manjinske politike, pa i one medijske, treba prilagođavati određenim specifičnostima, pre svega brojnosti i medijskoj tradiciji određenih nacionalnih zajednica. Odnosno, da li po pravilu ono što je legislativno dobro za neku veću manjinu, koja ima razvijen kulturni, obrazovni i medijski portfolio, mora po definiciji da bude dobro i za neku manju manjinu koja to nema.

Prema spomenutom istraživanju, sasvim očekivano, mađarska nacionalna manjina ima najveći broj medija na svom jeziku, što je posledica ne samo činjenice da je u pitanju najbrojnija zajednica (2,77% od ukupnog broja stanovnika) sa dugom tradicijom bivstvovanja na ovim prostorima, već i činjenice da matična država Mađarska potpomažu mađarskoj manjini u Vojvodini u raznim oblastima, pa i u sferi javnog informisanja. To takođe predstavlja jednu vrstu kontroverze, koju ćemo u daljem tekstu obrazložiti. Ukratko, kontroverza se krije u tome što je proces donacija netransparentan, i dodatno može ugroziti medijski pluralizam, odnosno diskriminisati medije koji se ne nalaze u lancu političkih uticaja.⁶

NACIONALNI SAVETI KAO KLJUČNE INSTITUCIJE ZA MANJINSKO INFORMISANJE

U Srbiji postoji ukupno 23 nacionalna saveta nacionalnih manjina i Savez jevrejskih opština⁷, koji predstavljaju institucionalni okvir za samoupravu u oblastima kulture, obrazovanja, očuvanja jezika i javnog informisanja⁸. Za oblast javnog informisanja oni predstavljaju ključni institucionalni okvir, koji direktno ili indirektno, ali u svakom slučaju snažno utiče na postojeće modele manjinskog informisanja. Prema brojnim istraživanjima, i uzimajući primere iz prakse, ovaj uticaj za posledicu ima – u nekim slučajevima manje, u nekim više izraženu – instrumentalizaciju medija od manjinskih političkih elita, a taj problem postoji praktično od samog formiranja saveta, odnosno od trenutka kada su na njih prebačena osnivačka prava jednog broja medija, odnosno od trenutka kada su oni zakonski prepoznati kao važni akteri u sferi manjinskog informisanja⁹.

Kada je reč o javnom informisanju, ustavna i zakonska prava manjina podrazumevaju pravo na informisanje na maternjem jeziku, slobodu izražavanja na manjinskim jezicima, adekvatno

⁴ Informisanje na jezicima nacionalnih manjina – preporuke za praktične politike, Centar za razvoj civilnog društva, 2017.

⁵ Mediji na jezicima nacionalnih manjina – istraživanje i analiza, Misija OEBS-a u Srbiji, 2020:

<https://serbia.osce.org/sr/node/473673>

⁶ SVM, najveća stranka mađarske zajednice koja presudno kontroliše medijsku scenu na ovom jeziku u Srbiji, blizak je partner vladajućoj partiji u Mađarskoj – FIDES-u. Pored toga, i SVM i FIDES imaju koalicione i bliske veze sa vladajućim strankama u Srbiji. Tako se stvara okruženje u kojem mediji na mađarskom jeziku koji imaju kritički odnos prema političkim elitama bivaju diskriminisani.

⁷ Pripadnici 23 nacionalne manjinske zajednice konstituisali su svoje savete, dok Izvršni odbor Savez jevrejskih opština Srbije obavlja funkciju nacionalnog saveta za jevrejsku zajednicu prema zakonu.

⁸ https://minljmpdd.gov.rs/sektori/nacionalne-manjine/nacionalni-saveti-nacionalnih-manjina/?utm_source=chatgpt.com

⁹ Pogledaj, na primer, publikaciju "Vojvođanski mediji – politički kompromis ili profesionalno izveštavanje" (Nezavisno društvo novinara Vojvodine, 2010), ali i druge analize manjinskog informisanja proteklih godina.

finansiranje medijskih sadržaja na manjinskim jezicima, ali i poštovanje vrednosti multikulturalnog i interkulturalnog društva, i političkog i medijskog pluralizma. Prema zakonskom okviru, koji je u ovom pogledu nepromenjen proteklih decenija, informisanje na jezicima nacionalnih manjina u Srbiji odvija se kroz tri modela: prvi model predstavljaju javni medijski servisi (RTS i RTV), koji imaju obavezu informisanja (i) na jezicima nacionalnih manjina. Drugi su mediji kojima su osnivači nacionalni saveti nacionalnih manjina (posredno, preko ustanova, privrednih društava ili udruženja koje osnivaju radi ostvarivanja prava na javno informisanje na jeziku nacionalne manjine), a treći – privatni mediji (među njima i mediji civilnog društva).

MEDIJSKE REFORME I MANJINSKI MEDIJI – HRONOLOGIJA I KLJUČNI IZAZOVI

Od početka medijskih reformi (koje su započele odmah posle pada Miloševićevog režima 2000. godine i koje kontinuirano traju do danas), ključni izazov za manjinsko informisanje u Srbiji bio je i jeste: kako obezbediti nacionalnim manjinama pravo na informisanje, što podrazumeva i adekvatno finansiranje ove oblasti, sačuvati autonomiju manjinskih zajednica u ovoj oblasti, ali istovremeno uspostaviti i mehanizme odgovornosti, koji su sinonim za objektivno i profesionalno informisanje, medijski pluralizam, nezavisnost uređivačke politike manjinskih medija (uključujući i višejezične), kao i transparentnost rada i finansiranja onih medija koji predstavljaju svojevrsne specifične, manjinske javne servise – a to su mediji kojima su osnivači (posredno) nacionalni saveti.

Kada je reč o široj slici koja se odnosi na položaj nacionalnih manjina i celokupni korpus javnog informisanja, veoma važno pitanje jeste i podsticanje medijskog tretiranja interkulturalizma, odnosno promovisanje vrednosti suživota i bogatstva različitosti. Kako obezbediti javno informisanje koje će biti vezivno tkivo, kojim se se povećavati razumevanje između manjina i većine, i između manjina međusobno, i koje podstiče procese suprotne procesima getoizacije i autogetoizacije. Odnosno, koje promovišu međusobno ispreplitanu različitost kao blagotvoran društveni lek. Ne treba naročito isticati da ovo pitanje nije samo medijsko. Naprotiv, ono je izuzetno politički i društveno relevantno, posebno za zemlju poput Srbije, koja je opterećena ne tako davnom prošlošću interetničkih sukoba.

NEMA DOVOLJNO PAŽNJE: VLADA KONFUZIJA I NEDOSTATAK PODATAKA

Analiza OEBS-a¹⁰, ali i Strategija razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbije za period 2020-2025¹¹ (u daljem tekstu Medijska strategija) potvrđuje ono što na šta medijski stručnjaci odavno upozoravaju: medijska scena na jezicima nacionalnih manjina u potpunosti je konfuzna, ne postoje istraživanja koja sadrže sveobuhvatne podatke o broju i konfiguraciji manjinskih i višejezičnih medija (postojeći registri su krajnje nepouzdana), o načinu kako oni funkcionišu, kako se finansiraju, a pogotovo ne u kojoj meri zadovoljavaju potrebe građana. U tom pogledu, postavlja se logično pitanje – kako strateški pristupiti i pronalaziti najbolja zakonska i druga rešenja za manjinsko informisanje ukoliko nemamo podatke koje mogu da ukažu na sve izazove sa kojima se ono suočava. Nažalost, situacija sa informisanjem na većinskom jeziku nije mnogo drugačija.

Dve stvari su, međutim, neupitne: privatizacija medija sprovedena 2015. i 2016. godine predstavljala je značajan udar na informisanje na manjinskim jezicima, posebno na višejezične

¹⁰ Mediji na jezicima nacionalnih manjina – istraživanje i analiza, Misija OEBS-a u Srbiji, 2020., na [Mediji na jezicima nacionalnih manjina - istraživanje i analiza | OSCE Mission to Serbia](#)

¹¹ <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2020/11/1>

medije koji su imali poseban društveni značaj¹². Drugo, politički uticaj nacionalnih saveta nacionalnih manjina na manjinsko informisanje od njihovog osnivanja dovodi u pitanje medijski pluralizam i izveštavanje u skladu sa stvarnim potrebama građana, što je posebno vidljivo u pojedinim nacionalnim zajednicama.¹³

Nekome ko bi stvari posmatrao sa strane činilo bi se neobično to što se manjinskom informisanju posvećuje nedovoljna pažnja, i od strane državnih organa i od strane medijskih eksperata, ne samo stoga što ono predstavlja kompleksno pitanje koje se zadire i u oblast javnog informisanja i oblast ukupnih prava nacionalnih manjina koje je naša država dužna da sprovodi, a u skladu sa međunarodnim i domaćim aktima. Neobično je i zbog toga što je upravo informisanje na manjinskim jezicima bilo jedan od ključnih kamenja spoticanja tokom dugogodišnjeg sprovođenja medijskih reformi, kao i predmet brojnih nesporazuma između većinske i manjinske političke elite, sa jedne, i medijske zajednice sa druge strane.

Setimo se, na primer, da su medijski zakoni s početka dvehiljaditih¹⁴ takođe predviđali izlazak države iz vlasništva u medijima, a da je privatizacija suspendovana uredbom Vlade Srbije upravo pod izlikom zaštite manjinskog informisanja. Odluka je stvorila dugogodišnju legislativnu konfuziju na medijskoj sceni.

Nećemo se sada baviti time da li je Vlada Srbije bila u pravu tada kada je odlučila da suspenduje ključne odredbe medijskih zakona: tačno je da je privatizacija deceniju posle, kako smo rekli, nanela udarac manjinskom informisanju, ali je tačno i to da je tokom reformskih procesa svih ovih godina velika energija utrošena na sprečavanje reforme koja je imala za cilj da smanji na najmanju moguću meru politički uticaj na medije, a da je istovremeno propuštena prilika da se razgovara i pronalaze rešenja za dugoročnu održivost manjinskih i višejezičnih medija, pogotovo onih koji su bili predmet privatizacije. Samo ćemo spomenuti da su neki lokalni mediji 2007. godine preko noći uvodili manjinske sadržaje kako bi bili izuzeti od privatizacije, što ukazuje na to da smisao odluke nije bio toliko u cilju da se zaštiti manjinsko informisanje, koliko u cilju zadržavanja neposrednog političko-stranačkog uticaja na javna preduzeća koji su obavljala medijsku delatnost, a koja su bila predmet vlasničke transformacije.¹⁵

MANJINSKO INFORMISANJE: ZAKONI U PROTIVREČJU

Kada je reč o medijskoj legislativi, odavno je fraza da u Srbiji ona dugo već nije loša, ali da problem postoji u njenom sprovođenju. Odnosno, da je medijska oblast belodan primer kako dobra zakonska rešenja ne ostvaruju kvalitativan pomak u okruženju u kojem ne obitava vladavina prava. Što se tiče informisanja na jezicima nacionalnih manjina, ne može se međutim reći da su zakonska rešenja bila dobra. Naprotiv, ona su bila (i ostala) nedosledna i nedostatna, zakoni koji definišu ovu oblast su u konfliktu, a izvršne vlasti su u nekoliko navrata donosile odluke koje nisu imale nikakvo legislativno utemeljenje. Ne samo odluka iz 2007, o kojoj smo govorili.

¹² Prema nekim podacima, od ukupnog broja medija koji su bili predmet privatizacije, čak 43 su imali programe na jezicima nacionalnih manjina. Od toga je bezmalo jedna trećina (14) ugašena, dok su pojedini mediji, i pored zakonske obaveze o kontinuitetu programa u roku od pet godina, vrlo brzo ukinuli sadržaje na manjinskim jezicima, bez ikakvog sankcija.

¹³ Mediji na jezicima nacionalnih manjina – istraživanje i analiza, Medijsko odeljenje Misije OEBS-a u Srbiji, 2020.

¹⁴ Zakon o radiodifuziji (2002) i Zakon o informisanju (2003).

¹⁵ <https://ndnv.org/wp-content/uploads/2016/04/Manjinski-i-visejezicni-medijiFINAL.pdf>

Recimo, odluka Skupštine Vojvodine iz 2004. godine da prebaci svoja osnivačka prava u sedam ključnih listova koji izlaze na mađarskom, slovačkom, rumunskom, rusinskom, hrvatskom i romskom jeziku (docnije su još nacionalni saveti postali osnivači i u pokrenutim listovima na makedonskom, bunjevačkom i ukrajinskom jeziku) na manjinske nacionalne savete dobila je zakonsku verifikaciju tek pet godina docnije, Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina (U daljem tekstu: ZNSNM) iz 2009. godine. Pokrajinska vlast se ugovorom obavezala da će i nakon prenosa nastaviti da u nesmanjenom obimu subvencionise izlazak tih listova.¹⁶ Odluka, iako razumljiva, stvorila je dvodecenijski diskriminatoran odnos države prema medijima kojima su osnivači (posredno) manjinski nacionalni saveti zajednica izvan Vojvodine: oni su sve do donošenja najnovije medijske legislative bili u značajno nepovoljnijem položaju kada je reč o državnom subvencionisanju.

U oblasti informisanja na manjinskim jezicima, aktuelni ZNSM¹⁷ ima potpuno drugačiji pristup ovoj temi i od medijskih eksperata i od rešenja koje su se pojavili u Medijskoj strategiji i novim medijskim zakonima. Počev od opštih stavova: u narečenom zakonu se jedini fokus stavlja na prava nacionalnih manjina na informisanje na maternjem jeziku, a potpuno ignoriše pravo građana na objektivno i kvalitetno informisanje, na medijski pluralizam i odsustvo političke instrumentalizacije medija.¹⁸ Iako su predstavnici novinarskih i medijskih udruženja nekoliko puta zahtevali da se uključe u rasprave o rešenjima u ovom zakonu, nikada im to nije omogućeno. Taj problem postoji do danas, uključujući i problem protivrečnosti zakonskih rešenja, o čemu ćemo nešto posle govoriti.

A zašto su predstavnici novinarskih i medijskih udruženja poslednjih desetak godina tražili i izmene Zakona o nacionalnim savetima, ali i uspostavljanje mehanizama u medijskim zakonima kojima bi se zaštitila uređivačka politika medija kojima su (posredno) izdavači nacionalni saveti? Svakako ne samo stoga što ovi mediji imaju specifičan položaj manjinskog javnog servisa koji se finansira novcem građana i u tom smislu ima i posebne obaveze i odgovornosti, već i zbog toga što su u ovim medijima zabeleženi brojni incidenti koji su nedvosmislen politički udar osnivača i izdavača na uređivačku autonomiju i medijske slobode. Nabrojaćemo samo neke: od političke smene glavnog urednika "Mađar soa" Čabe Presburgera 2011. godine¹⁹, smene urednika "Panon RTV" Rudolfa Mihoka²⁰, slučaja otpuštanja šestoro novinara "Mađar soa", smene urednika "Libertatee"²¹, pa do recentne partijske zloupotrebe lista na slovačkom jeziku "Hlas Ljudu"²².

¹⁶ Manjinski i višejezični mediji u kontekstu sprovođenja zakona, NDNV, 2016.

¹⁷ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_nacionalnim_savetima_nacionalnih_manjina.html

¹⁸ Interesantno je da su slično stvari stojale i u Akcionom planu za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, u kojima se nalazi zaseban odeljak posvećen slobodi izražavanja i položaju medija na jezicima nacionalnih manjina. Vlada Srbije je ovaj strateški dokument usvojila 2016. godine i on predstavlja sastavni deo Akcionog plana za Poglavlje 23 (pravosuđe i osnovna prava) u procesu pristupanja EU. Odnos prema informisanju na jezicima nacionalnih manjina u ovom dokumentu karakterističan je za ukupan odnos koji država Srbija, ali i matične države nacionalnih manjina, imaju prema informisanju na jezicima manjina: pažnja se usmerava na prava i finansijsku održivost medija na jezicima nacionalnih manjina, a mnogo manje pažnje se posvećuje slobodi izražavanja na jezicima nacionalnih manjina, kvalitetu medijskih sadržaja, medijskom pluralizmu, kao i obavezama nacionalnih saveta nacionalnih manjina u ostvarivanju prava na istinito, blagovremeno, verodostojno i potpuno informisanje građana.

¹⁹ <http://www.ndnv.org/2011/06/24/presburger-je-smenjen/>

²⁰ http://www.rtv.rs/sr_lat/vojvodina/backa/smenjen-direktor-panon-rtv-rudolf-mihok_274026.html

²¹ <https://www.cenzolovka.rs/pritisci-i-napadi/politicki-pritisci-na-nedeljnik-libertatea-smene-na-hitno-sazvanoj-telefonskoj-sednici/>

²² <https://autonomija.info/nasilje-u-backom-petrovcu-nije-bilo-medjunacionalni-incident-vec-osveta-naprednjaka>

MANJINSKI (NEFORMALNI) JAVNI SERVISI

Sve u svemu, otkako su nacionalni saveti nacionalnih manjina dobili pravo da osnivaju (posredno) medije, i time se izuzimaju iz regula medijskih zakona, koji kažu da osnivač medija ne može ni posredno ni neposredno biti država, niti njena ustanova ili preduzeće, ili drugo pravno lice koji se u celini ili delom finansira iz javnih prihoda – medijski eksperti se zalažu za povećanje njihove odgovornosti, odnosno usklađivanje rada ovih medija sa elementarnim principima javnih medijskih servisa. Ta odgovornost podrazumeva transparentnost u radu, uređenu kadrovsku politiku i druge mehanizme kojima bi se zaštitili medijski profesionalizam, autonomija uređivačke politike, medijski pluralizam i omogućilo objektivno i kvalitetno informisanje u skladu sa interesima građana, a ne političkih elita. Sa druge strane, uz male izuzetke, nacionalni saveti, odnosno manjinske uz podršku većinske političke elite – žele suprotno.²³

Primeru radi, u Nacrtu zakona o javnom informisanju i medijima iz 2014. godine našla se odredba kojom se štiti uređivačka autonomija medija nacionalnih saveta, ali se političkim dogovorom, između većinskih stranaka i Saveza vojvođanskih Mađara, od toga tokom rasprave – odustalo. Tada je funkcioner SVM-a Balint Pastor javno, na sednici Narodne skupštine Srbije, rekao da će ova stranka glasati za medijske zakone jer je iz ZJIM uklonjen ovaj član na zahtev SVM-a.²⁴

Oko još jedne stvari su se većinski i manjinski političari dogovorili – interkulturalnost u medijima nije potrebna ovom društvu²⁵. Odluka je osobito neobična jer su medijski eksperti insistirali da se interkulturalnost u medijima zakonski prepozna kao javni interes. Zašto je to bilo bitno? Već smo govorili o političkom i društvenom značaju medijskih sadržaja koji pospešuju komunikaciju i razumevanje između različitih zajednica, a u ovom konkretnom slučaju još nešto je bilo važno. Medijskim zakonima je potvrđeno povlačenje države iz vlasništva nad medijima, ali se država obavezala da će kroz sistem konkursnog sufinansiranja podržavati javni interes u medijskoj sferi. Dakle, ovo je bila prilika za veće šanse za opstanak i razvoj višejezičnih medija. Zašto ovo nije odgovaralo političkim strankama, možemo samo da nagađamo. Kao da su višejezični mediji namerno pušteni niz vodu.

SAMOREGULATIVA U NEDOSTATKU ZAKONSKIH REŠENJA

U nedostatku zakonskih rešenja, pojavile su se nakon 2014. godine prve inicijative i iz manjinskih zajednica i od medijskih eksperata, da se problemom zaštite uređivačke autonomije medija nacionalnih saveta pokuša pozabaviti samoregulativa. Sastavljen je i promovisan interni etički akt koji bi zajedno usvojili nacionalni saveti nacionalnih manjina, sa jedne, a sa druge strane – njihove ustanove i preduzeća koji su izdavači medija. Principi na kojima se zasniva ovaj akt jesu principi javnih medijskih servisa, ali i principi koje uspostavlja Kodeks novinara i novinarki Srbije²⁶: istinito, nepristrasno, potpuno i blagovremeno informisanje, nezavisnost uređivačke politike, nezavisnost od izvora finansiranja i pritisaka, zabrana svakog oblika cenzure, itd.

²³ <https://far.rs/sr/2019/03/14/sejdinovic-kampanja-nacionalnih-saveta-protiv-resenja-iz-nacrta-medijske-strategije/>

²⁴ <https://far.rs/sr/2020/09/30/nedim-sejdinovic-kome-smeta-interkulturalnost>

²⁵ [Otvoreni Parlament | Sedmo vanredno zasedanje, 2014-08-01.; Manjinski-i-visejezicni-medijiFINAL.pdf; Microsoft Word - sr_m.docx](#)

²⁶ <https://savetzastampu.rs/dokumenta/kodeks-novinara-srbije>

Takav dokument je 2019. godine usvojila rusinska, a 2021. godine – ukrajinska zajednica. Iskustvo primene je različito, ima i dobrih i nekih nepovoljnih iskustava²⁷. Pokazalo se da ovaj dokument može biti učinkovit, ali ni ne mora. Međutim, ne samo zbog toga već i usled činjenice da većina manjinskih saveta nije bila zainteresovana za ovaj akt, ubrzo je postalo da su potrebne i izmene zakona koje će predvideti načine zaštite uređivačke politike ovih medija od manjinskih, ali i većinskih političkih elita.²⁸

MANJINSKO INFORMISANJE I JAVNI MEDIJSKI SERVISI

Kada je reč o ostvarivanju prava nacionalnih manjina na informisanje na javnim medijskim servisima, u dužem vremenskom periodu konstatujemo nekoliko ključnih izazova. Prvi je dramatična neujednačenost sadržaja na manjinskim jezicima između dva javna servisa. Dok Radio-televizija Vojvodine emituje program na čak šesnaest jezika, Radio-televizija Srbije – daleko od potreba građana – manjinski program produkuje tek u simboličkoj ravni²⁹. Na ovaj način se zapravo diskriminišu „nevojođanske“ manjine kao što su Albanci, Bošnjaci, Vlasi i Romi.

Drugi problem je opšti, odnosi se na celokupan informativni sadržaj javnih medijskih servisa. U pitanju je nedvosmislen politički uticaj državne izvršne vlasti na uređivačku politiku servisa³⁰, što se oštro kosi sa zakonskim okvirom u kojim javni servisi deluju. Osim generalnih problema sa autonomijom uređivačke politike, manjinske redakcije i programi suočavaju se i sa problemom političkog uticaja manjinskih nacionalnih saveta. Uticaj se ostvaruje preko prava nacionalnih saveta daje mišljenje o kandidatima za odgovorne urednike programa na jezicima nacionalnih manjina u javnim medijskim servisima. Ova odredba se još uvek nalazi u Zakonu o nacionalnim savetima i u suprotnosti je sa Medijskom strategijom i Akcionim planom za njeno sprovođenje³¹, kao i novim Zakonom o javnim medijskim servisima. Iako nije obavezujuće, ovo mišljenje se po pravilu sprovodi u delo.

Iako treba pohvaliti činjenicu da RTV ima razgranat program na manjinskim jezicima, treba spomenuti da se manjinske redakcije u ovoj kući suočavaju sa ograničenim kadrovskim i tehničkim resursima, što dovodi i do smanjenja obima i smanjenja kvaliteta programa.³²

PRIVATNI MEDIJI I MEDIJI CIVILNOG DRUŠTVA

Brojna istraživanja i analize govore da je proces konkursnog sufinansiranja javnog interesa u medijskoj sferi u Srbiji, uveden zakonima iz 2014. godine, potpuno kompromitovan. Problemi u sprovođenju zakona bili su vidljivi praktično od samih početaka primene. Može se reći da je ovaj proces potpuno promašio svoj prvobitni cilj. Podsetimo, konkursno sufinansiranje je predviđeno kao mehanizam kojim država finansijski podstiče kvalitetne i nedostajuće medijske sadržaje koje su u skladu sa javnim interesom, ali i standardima profesije. U praksi se on, na žalost, pretvorio u način u kojem se iz budžeta republike, pokrajine i lokalnih samouprava značajnim sredstvima nagrađuju poslušni mediji, među kojima su i oni koji radikalno i svakodnevno krše Kodeks

²⁷ [Boris Varga: Samoreglativni medijski kodeks može da sačuva nezavisnost manjinskih medija - Vojvodanski istraživačko-analitički centar "VOICE"](#)

²⁸ <https://voice.org.rs/boris-varga-uspon-i-pad-internog-etickog-medijskog-kodeksa-u-niu-ruske-slovo>

²⁹ <https://ndnv.org/wp-content/uploads/2017/10/Informisanje-na-jezicima-nacionalnih-manjina---na-spoednom-koloseku.pdf>

³⁰ <https://crt.rs/wp-content/uploads/2022/09/Javni-medijski-servisi-u-Srbiji.pdf>

³¹ <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/drugiakt/2020/148/1>

³² <https://ndnv.org/2025/04/bezbednost-i-izazovi-novinara-slovackih-redakcija-rtv-a-na-protestima-vecinu-bas-i-ne-zanima-sta-radi-manjina/>

novinara Srbije.³³ I pored brojnih izmena zakona i podzakonskih akata koji definišu ovaj proces, i pored ustanovljenih novih, teorijski unapređenih procedura koje bi trebalo da poboljšaju proces, stvari se samo kvalitativno pogoršavaju, što potvrđuje i novo istraživanje ANEM-a³⁴.

Kada je reč o nacionalnim manjinama, mehanizam konkursnog sufinansiranja je trebalo pre svega da, sufinansiranjem nedostajućih, kvalitetnih sadržaja, podstakne medijski pluralizam, odnosno potpomogne one manjinske medije koji rade u interesu građana i ne podležu političkim pritiscima. Dakle, da budu neka vrsta alternative i javnim medijskim servisima i neformalnim manjinskim javnim servisima (medijima nacionalnih saveta).

Manjinsko informisanje se našlo u dve tačke (član 15, stavovi 2 i 7) u zakonskoj definiciji javnog interesa u ZJIM, što je trebalo da potpomogne njegovo sufinansiranje.³⁵ Pod javnim interesom se podrazumeva istinito, nepristrasno, pravovremeno i potpuno informisanje na maternjem jeziku građana Republike Srbije pripadnika nacionalnih manjina, kao i očuvanje kulturnog identiteta srpskog naroda i nacionalnih manjina koje žive na teritoriji Republike Srbije.

Ono što direktno ugrožava medijski pluralizam jeste odredba (član 25) ZJIM³⁶, koja je preživela sve njegove izmene i promene, a koja glasi da na predloge projekata koji se prilažu na konkurs radi podizanja kvaliteta informisanja pripadnika nacionalnih manjina obavezno se pribavlja mišljenje odgovarajućeg nacionalnog saveta nacionalnih manjina. Zapravo, medijski pluralizam je više ugrožen praksom nego samom odredbom. Iako mišljenje nije obavezujuće, ono se veoma često bespogovorno usvaja. I ovde beležimo zakonsku diskrepancu, po ZNSNM nacionalni saveti dostavljaju ne mišljenje, nego predlog za raspodelu sredstava, što je pravno više obavezujući akt.

O veličini problema najbolje govori činjenica da su neki privatni i mediji civilnog društva na manjinskim jezicima odustali da apliciraju na konkursima za sufinansiranje jer ne mogu da dobiju pozitivno mišljenje nacionalnog saveta. A to su pravo mediji koji obezbeđuju kakav takav medijski pluralizam i po pravilu izveštavaju u skladu sa ZJIM, javnim interesima i standardima profesije.³⁷ Ovim se praktično zaokružuje svojevrsni monopol nacionalnih saveta na informisanje na manjinskim jezicima. Beleži se i da je većinski medijski sadržaj u manjinskim medijima onaj iz oblasti kulture, folkloru ili sporta, a da se politički i društveni sadržaj neguje samo u promotivne svrhe ili se oštro filtrira.³⁸

VEĆINSKI MEDIJSKI TAJKUNI KOJI IZIGRAVAJU MANJINSKO INFORMISANJE

Čini se, međutim, da od navedenih nevolja postoje i veći problemi, koje beležimo proteklih godina. Oni su mogu nazvati apsolutnim izigravanjem i konkursnog sufinansiranja i direktnim podrivanjem prava nacionalnih manjina. Naime, ovim mehanizmom se za manjinsko i višejezično informisanje izdvaja nedovoljno sredstava, a i ta sredstva se dodeljuju neprimereno i bez poštovanja procedura. Veći deo odlazi kao onim medijima koji, mimo „projektnih zadataka“,

³³ <https://www.danas.rs/vesti/drustvo/istrazivanje-medija-birn-savet-za-stampu-krsenje-kodeks-oglasavanje/>
<https://savetzastampu.rs/wp-content/uploads/2020/12/Izveštaj-Sufinansiranje-medija-koji-krsje-eticke-standarde.pdf>

³⁴ <https://api.anem.org.rs/storage/assets/analiza2025.pdf>

³⁵ Zakon o javnom informisanju i medijima, član 15, stavovi 2 i 7.

³⁶ Zakon o javnom informisanju i medijima, član 20.

³⁷ Recimo, poznati dvojezični (slovački i srpski jezik) „Storyteller“ odustao je od državnih i lokalnih konkursa jer im Nacionalni saveta slovačke nacionalne manjine ne bi dao "zeleno svetlo". Više na:

<https://www.uns.org.rs/sr/desk/vesti-iz-medija/174881/-ministarstvo-milione-namenjene-informisanju-nacionalnih-manjina-dalo-medijima-milosavljevica-i-stijakovica.html>

³⁸ <https://ndnv.org/2025/06/sta-manjinske-zajednice-zele-od-svojih-medija-i-da-li-ih-ti-mediji-zaista-cuju>

izveštavaju isključivo na srpskom jeziku, a koji pripadaju medijskim vlasnicima bliskim vlastima³⁹. U isto vreme, za medije koji kontinuirano proizvode medijske sadržaje na jezicima nacionalnih manjina od konkursnih para ostale su „mrvice“, ukoliko su uopšte bilo šta dobili i ako su uopšte učestvovali na konkursu.⁴⁰

Uglavnom privatni i mediji civilnog društva koji izveštavaju na manjinskim višestruko su ugroženi, a održivost više nego upitna. Pogotovo ako kritički izveštavaju o radu političkih elita, što bi trebalo da bude obaveza svih medija. Mediji treba da u ime građana budu kontrolori vlasti. Ne samo što im je onemogućen pristup državnim fondovima, već se susreću i sa nedovoljnom brojnom publikom, što im dodatno otežava održivost. Oslanjaju se na tzv. crowdfunding kampanje⁴¹, koje su se na žalost u Srbiji pokazale nedelotvornima čak i u većinskim medijima koji se obraćaju neuporedivo većoj publici, i sporadične, odnosno nesistemske donacije iz međunarodnih fondova.

ODLAZAK MLADIH I POSLEDICE NA MEDIJE

Osim ovih sistemskih izazova, bezmalo svi mediji na jezicima nacionalnih manjina žrtve su trenda o kojem smo pisali na početku ovog teksta: odliv stanovništva, pre svega mladih ljudi. Sve je nepovoljnija starosna struktura manjinskih medija, što opet dovodi do slabije komunikacije ovih medija sa mladim ljudima. Mladi ljudi postaju nezainteresovani i za ove medijske sadržaje, ali i uopšte za rad u medijima. Ne prate se digitalni trendovi, kao što su multimedijalni pristup, prisustvo na društvenim mrežama i korišćenje veštačke inteligencije. To je stvar kojom bi trebalo da se u većoj meri bavi i država, i nacionalni saveti, ali i matične zemlje i međunarodni donatori⁴².

MANJINSKO INFORMISANJA U MEDIJSKOJ STRATEGIJI I AKCIONOM PLANU ZA NJENO SPROVOĐENJE

Medijska strategija za period 2020-2025. godine usvojena je u januaru 2020. godine⁴³, sa nekoliko godina zakašnjenja. Prethodni strateški dokument pokrivaio je period od 2011. do 2016. godine. Već je sada jasno da će i sledeći, najavljeni dokument značajno kasniti, s obzirom da još nije ni započeo rad na njemu, pa čak ni pripremne radnje. U decembru 2020. godine Vlada Srbije je usvojila i Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji za period 2020–2025, koji sadrži mere koje moraju da se implementiraju najkasnije do kraja 2022. godine⁴⁴. Novi Akcioni plan (za period 2023-2025, odnosno 2024-2026) još uvek nije usvojen iako je više puta najavljen u izveštajima Ministarstva informisanja i telekomunikacije.⁴⁵

Proces izrade Medijske strategije trajao je čak tri godine, bio je turbulentan, pun nepoverenja i na trenutke veoma mučan.⁴⁶ Po rečima eksperata, dokument koji je produkovan ipak u velikoj meri

³⁹ <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/sampion-medijskih-konkursa-za-medije-bivseg-oficira-jna-samo-od-ministarstva-informisanja-vise-od-200-000-evra/>

⁴⁰ <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/ministarstvo-milione-namenjene-informisanju-nacionalnih-manjina-dalo-medijima-milosavljevica-i-stijakovica>

⁴¹ Crowdfunding kampanja predstavlja javnu akciju prikupljanja finansijskih sredstava od velikog broja pojedinaca, obično preko interneta, s ciljem da se podrži rad medija ili konkretan medijski projekat.

⁴² <https://ndnv.org/2025/06/sta-manjinske-zajednice-zele-od-svojih-medija-i-da-li-ih-ti-mediji-zaista-cuju>

⁴³ <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2020/11/1>

⁴⁴ <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/drugiakt/2020/148/1>

⁴⁵ <https://mit.gov.rs/tekst/10221/izvestaji-o-radu.php>

⁴⁶ <https://europeanwesternbalkans.rs/medijska-strategija-put-ka-medijskim-slobodama-ili-paravan-pred-eu>

predstavlja značajan teorijski pomak, što je posledica činjenice da je bio široko inkluzivan. Kako se i očekivalo, ključni problem dokumenta, kao uostalom i drugih strateških i zakonskih rešenja ne samo u medijskoj sferi, jeste njegova implementacija. Sa mnogim stvarima se kasnilo, a još više je onih koji ni do danas nisu sprovedene u delo. Problem je, pokazuju istraživanja, i to što nije adekvatno predstavljen široj medijskoj zajednici, odnosno novinarima.⁴⁷ Ovaj problem primećujemo, uzgred budi rečeno, i posle donošenja novih medijskih zakona: mnogi mediji nisu upoznati šta legislativne inovacije donose, recimo šta treba dostaviti Registratoru (APR).⁴⁸

Kada je reč o informisanju na manjinskim jezicima, u Medijskoj strategiji su prepoznate bezmalo sve slabosti ovog sistema koje smo prethodno dijagnostifikovali. To je dobra vest. Predviđene su i konkretne mere, u ogromnom procentu adekvatne, za unapređenje manjinskog informisanja. Na žalost, većina mera su ostale mrtvo slovo na papiru, čak i ako su se pronašli u novim zakonskim rešenjima.

Zakon o javnom informisanju i medijima⁴⁹ i Zakon o elektronskim medijima (ZEM)⁵⁰, proistekli iz strateškog dokumenta, usvojeni su 26. oktobra 2023. godine u Narodnoj skupštini Republike Srbije. U junu 2025. godine Narodna skupština Srbije usvojila je i izmene tri zakona: Zakona o elektronskim medijima, Zakona o javnim medijskim servisima (ZJMS)⁵¹ i Zakona o javnom informisanju i medijima, kao korak ka usklađivanju sa standardima EU i unapređenju medijskog okruženja, odnosno sprovođenja Medijske strategije. Proces donošenja, odnosno izmene zakona u javnosti je kritikovan kao netransparentan, sa kratkim rokovima za javne komentare i sa nedovoljnim uključivanjem stručne javnosti i medijskih udruženja.⁵²

Strategija konstatuje, između ostalog, da je položaj nacionalnih saveta nacionalnih manjina definisan tako da predstavlja „rizik za ostvarivanje uređivačke nezavisnosti medija“ čije su izdavače osnovali nacionalni saveti nacionalnih manjina. Navodi se da je potrebno, s obzirom da se ovi mediji finansiraju iz javnih sredstava, obezbediti da se njihov sadržaj bolje uskladi sa javnim interesom. U njemu se spominju i problemi finansijske održivosti medija na jezicima nacionalnih manjina, te „neadekvatno ostvarivanje obaveze informisanja na manjinskim jezicima od strane javnog medijskog servisa na nacionalnom nivou“ (RTS-a, u prevodu). U dokumentu se ističe da bi rast prihoda od plaćanja naknade za distribuciju javnim medijskim servisima trebao da omogući tehničko usavršavanje, ali i „razvoj produkcije na manjinskim jezicima“, uz prethodno konstatovanje da su suženi kapaciteti manjinskih redakcija i programa na javnim servisima.⁵³

Dalje se u dokumentu navodi da bi upravni odbori izdavača medija kojima je nacionalni savet nacionalne manjine osnivač, kao i odgovorni urednici tih medija, trebalo da budu izabrani na takav način da se obezbedi „uređivačka nezavisnost medija“. Informisanje na jezicima nacionalnih manjina spominje se i u odeljku pod nazivom „Kvalitetni, pluralni i raznovrsni medijski sadržaji

⁴⁷ [https://localpress.org.rs/wp-content/uploads/2023/11/Strategija-razvoja-medijskog-sistema-Srbije-i-njena-
implementacija-1.pdf](https://localpress.org.rs/wp-content/uploads/2023/11/Strategija-razvoja-medijskog-sistema-Srbije-i-njena-implementacija-1.pdf)

⁴⁸ [https://www.danas.rs/vesti/drustvo/koalicija-za-slobodu-medija-zasto-baza-medija-apr-a-jos-uvek-nije-
uskladjena-sa-zakonom/](https://www.danas.rs/vesti/drustvo/koalicija-za-slobodu-medija-zasto-baza-medija-apr-a-jos-uvek-nije-uskladjena-sa-zakonom/)

⁴⁹ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnom_informisanju_i_medijima.html

⁵⁰ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_elektronskim_medijima.html

⁵¹ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnim_medijskim_servisima.html

⁵² [https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/sve-je-odjednom-zamrlo-rad-na-medijskim-zakonima-bio-kupovina-
vremena-i-zamajavanje-za-usvajanje-ne-postoji-politicka-volja/](https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/sve-je-odjednom-zamrlo-rad-na-medijskim-zakonima-bio-kupovina-vremena-i-zamajavanje-za-usvajanje-ne-postoji-politicka-volja/)

⁵³ Mediji na jezicima nacionalnih manjina – istraživanje i analiza, Medijsko odeljenje Misije OEBS-a u Srbiji, 2020.

zadovoljavaju potrebe za informisanjem različitih društvenih grupa“ i navode se mere koje bi doprinele povećanoj objektivnosti i raznovrsnosti izvora i medijskih sadržaja u manjinskim medijima.

Osim uspostavljanja spomenutih garancija uređivačke nezavisnosti medija kroz mehanizme zaštite uređivačke politike od uticaja osnivača i „sankcija za postupanje suprotno tim garancijama“, u Strategiji se spominje i uspostavljanje mehanizma po kojima su upravni odbori u medijima kojima su osnivači izdavača nacionalni saveti – dužni da razmotre, uz puno uvažavanje, „mišljenje redakcije kod izbora i razrešenja glavnih i odgovornih urednika“.

Za izbor članova upravnog odbora predviđaju se slični kriterijumi kriterijumima koji su predviđeni za izbor članova Saveta REM-a: članovi treba da budu profesionalci u oblasti medija, da imaju „rezultate u radu ili značajne akademske radove iz oblasti medija“. Oni treba da budu medijski radnici, ekonomisti koji imaju iskustva u radu sa ili u mediju, inženjeri koji se bave telekomunikacijama koji imaju iskustva u tehnologiji pružanja medijske usluge ili medijski pravnici. Isti uslovi, prema dokumentu, predviđeni su i za direktora, uz dodatni uslov da on mora da „ima iskustva u rukovođenju u medijima i dokazane uspehe u radu“. Uglavnom, ova procedura za konačne ciljeve ima profesionalizaciju medija i zaštitu uređivačke politike.

U Strategiji se navodi i mera koja predviđa „stabilno, transparentno i nediskriminatorsko finansiranje“ medija kojima su (posredno) osnivači nacionalni saveti, „podjednako za sve izdavače na teritoriji Republike Srbije“. Cilja se na diskriminaciju medija nacionalnih saveta koji su registrovani izvan AP Vojvodine, o čemu smo već govorili. Potom se izjašnjava i o podsticaju medija kojima nacionalni saveti nisu osnivači i suosnivači u svrhu unapređenja medijskog pluralizma, kao i uspostavljanju „jasnih kriterijuma za dodelu sredstava prilikom konkursnog sufinansiranja“ koji se tiču proizvodnje i distribucije medijskih sadržaja na jezicima nacionalnih manjina.

Mere uključuju i održavanje i unapređenje kvaliteta medijskih sadržaja na jezicima nacionalnih manjina na javnim medijskim servisima i uvođenje stimulativnih mera za osnivanje, razvoj i funkcionisanje medija civilnog društva, kao i uvođenje stimulativnih mera za podršku višejezičnim medijima, kao i „povećanje broja stručnih kadrova za rad u medijima na jezicima nacionalnih manjina“. Ukazuje se i na medijske probleme malih nacionalnih manjina koji ne mogu da ostvare svoje pravo na informisanje.

Što se tiče javnih medijskih servisa, ovaj dokument konstatuje da oni delimično ispunjavaju ciljeve postavljene strategijom, a da su oblasti u kojem ciljevi nisu ispunjeni: potreba za informisanjem društveno osetljivih grupa, potreba za informisanjem na jezicima nacionalnih manjina (misli se na RTS), ali i nepristrasno i nezavisno informisanje (naročito u pogledu informativnog programa). Konstatuje se takođe da nezavisnost Saveta REM-a od ključnog značaja za nezavisnost javnih medijskih servisa, uključujući i programe na jezicima manjina. Jedan od razloga zbog kojih RTS ne poštuje obaveze o produkciji manjinskih programa jeste, kako kažu iz ove medijske kuće, nedostatak sredstava. Strategija smatra da bi RTS mogao da poveća prihode od „prava na

distribuciju“ i da bi deo tih sredstava trebalo da bude iskorišćeno, između ostalog, i za „razvoj produkcije na manjinskim jezicima“. ⁵⁴

Na kraju, dokument preporučuje se da se kao poseban segment javnog interesa prepozna proizvodnja medijskih sadržaja kojima se promovise interkulturalnost.

AKCIONI PLAN 2020-2022.

Jedan od pet ključnih ciljeva Strategije i Akcionog plana za njeno sprovođenje jeste povećana objektivnost i raznovrsnost izvora i sadržaja u medijima na jezicima nacionalnih manjina.

Do 4. kvartala 2022. godine predviđeno je da se uspostave mehanizmi koji će dovesti do usvajanja internih akata u medijima kojima su (posredno) osnivači nacionalni saveti, a po ugledu na rusinsku i ukrajinsku zajednicu. U stavu 3.3.3. predviđa se da se do 3. kvartala 2022. godine izmeni ZNSNM, brisanjem stava 4. u članu 21, što praktično znači da nacionalni saveti neće imati pravo da daju mišljenje o kandidatima za odgovorne urednike programa na jezicima nacionalnih manjina u javnim medijskim servisima. ⁵⁵

Akcioni plan za sprovođenje Medijske strategije 2020–2025 u tački 4.1, koja je u potpunosti posvećena informisanju na jezicima nacionalnih manjina, predvideo je niz mera u periodu 2020–2022, koje su se odnosile na povećanje objektivnosti, raznovrsnosti i kvaliteta medijskih sadržaja na jezicima nacionalnih manjina, kao i na jačanje uređivačke nezavisnosti medija kojima su (posredno) osnivači nacionalni saveti. Glavne odrednice i mere su:

- Jačanje uređivačke nezavisnosti, kroz izmene zakona koji treba da garantuju da nacionalni saveti, kada su osnivači medija, ne mogu neposredno upravljati uređivačkom politikom, niti biti članovi organa upravljanja tih medija.
- Upravni odbori i direktori u tim medijima morali bi biti stručnjaci sa iskustvom u medijskoj, ekonomskoj, pravnoj ili tehničkoj oblasti, bez diskriminacije.
- Posebno je naglašena potreba da se spreči politički ili partijski uticaj na glavne i odgovorne urednike.
- Ciljane vrednosti podrazumevale su povećanje broja medijskih sadržaja od javnog interesa na jezicima nacionalnih manjina, kao i onih kojima se čuva nacionalni identitet.
- Predviđeno je da se uspostave stabilni i transparentni izvori finansiranja za medije nacionalnih manjina kojima su osnivači (posredno) nacionalni saveti na celoj teritoriji države.
- Konkursno sufinansiranje moralo je biti zasnovano na jasnim kriterijumima i procedurama evaluacije projekata, što bi doprinelo medijskom pluralizmu na manjinskim jezicima.

⁵⁴ U Medijskoj strategiji se kaže: U Radio-televiziji Srbije se veruje da bi značajan dodatni prihod mogao da se ostvari od prava na distribuciju, ukoliko bi različite distributivne platforme plaćale prava javnom servisu. U Radio-televiziji Srbije smatraju da prostor za naplatu od distributivnih platformi postoji i po sada važećim propisima, posebno u odnosu na OTT i nelinearnu distribuciju. Javni servis očekuje da plaćanje naknade za distribuciju bude prepoznato kao strateško opedeljenje, a uvećanje prihoda omogućilo bi tehničko opremanje i tehnološki razvoj, vraćanje kredita koje javni servis ima, kao i razvoj produkcije na manjinskim jezicima. Još jedan od problema javnog servisa je i nemogućnost da u uslovima ograničenja plata i ograničenja zapošljavanja u javnom sektoru, unapredi svoju kadrovsku strukturu i podmladi redakcije.

⁵⁵ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_nacionalnim_savetima_nacionalnih_manjina.html

- Kao deo javnog interesa biće prepoznata produkcija sadržaja koja promovise interkulturalnost, odnosno otvorenu i interaktivnu komunikaciju među nacionalnim zajednicama.
- Zahteva se da nacionalni saveti nacionalnih manjina unapred organima vlasti koji raspisuju konkurse za sufinansiranje medijskih sadržaja mišljenje o tome koji su sadržaji potrebni određenoj zajednici za podizanje kvaliteta informisanosti.
- Predviđaju se podsticaji izdavačima medija koji emituju sadržaje na jezicima nacionalnih manjina, ali čiji osnivači ili suosnivači nisu nacionalni saveti manjina, u svrhu jačanja medijskog pluralizma.
- Obezbeđivanje adekvatnog broja medijskih sadržaja od javnog interesa i sadržaja kojima se čuva nacionalni identitet na jezicima manjina.
- Povećanje broja stručnih kadrova za rad u medijima na jezicima nacionalnih manjina kroz stimulatívne mere.
- Uspostavljanje novih i proširivanje postojećih obrazovnih smerova za školovanje kadrova za rad u manjinskim medijima.
- Povećanje broja budžetskih mesta za pripadnike nacionalnih manjina na fakultetima i smerovima koji školuju kadrove za rad u manjinskim medijima.
- Podrška projektima kontinuiranog podizanja kapaciteta novinara i medijskih radnika angažovanih u manjinskim medijima.
- Ostvarivanje prava na informisanje za brojno najmalobrojnije nacionalne manjine, naročito one koje nemaju sopstvene medije.⁵⁶

S obzirom da je za većinu predviđenih akcija krajnji rok predviđen 4. kvartal 2022. godine, a da su medijski zakoni počeli da se menjaju tek u drugoj polovini 2023. godini, jasno je da je došlo do značajnog kašnjenja u realizaciji ciljeva. Neke mere nisu ni do danas sprovedene, čak nije ni započeto njihovo sprovođenje, nezavisno od toga da li su se našli ili nisu u medijskoj ili drugoj legislativi. Neke će, po svemu sudeći, ostati tek lepa želja zapisana na papiru. Sa druge strane, autorima Medijske strategije treba čestitati stoga što su prepoznali ključne boljke specifičnog sistema manjinskog informisanja i predložili mere koje svakako mogu dovesti do njegovog unapređenja, bez obzira da li su one realne ili nisu.

U sledećem odeljku ćemo se pozabaviti time šta se od ovih mera našlo u medijskim zakonima, da li je došlo do promene drugih zakona u skladu sa njima. I da li su te odredbe imali praktične posledice. Takođe, i time šta je od navedenih mera koje ne predviđaju promenu zakona do sada implementirano.

MANJINSKO INFORMISANJE U NOVIM ZAKONIMA: PLAĆENA PREVELIKA CENA

Može se reći da je medijska zajednica (a pod ovim pojmom uobičajeno se podrazumevaju relevantna medijska i novinarska udruženja i medijski eksperti) ostvarila svojevrsnu pirovu pobeđu kada je reč i o tekstu Medijske strategije, i o zakonima koji su proizišli iz nje. Naravno, ovo se ne odnosi samo na informisanje na jezicima nacionalnih manjina. Mnoga rešenja koje je zajednica predlagala – a koja su iskristalisana kroz brojne stručne skupove proteklih decenija i koja imaju za cilj da unaprede medijsku scenu i medijski profesionalizam – našla su se u strateškom dokumentu

⁵⁶ <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/drugiakt/2020/148/1>

i u zakonima, ali su, na žalost, u velikom broju slučajeva ostala mrtvo slovo na papiru. Takoreći, nisu ni dodirнула medijsku stvarnost, niti medijsku praksu učinili kvalitetnijom i bližom ostvarenju javnog interesa. Naprotiv, dobra zakonska rešenja – paradoksalno, ali istovremeno i logično u okruženju nepostojanja vladavine prava – produkuju sve lošije posledice na medijskoj sceni, pogotovo kada je reč o odnosu države, odnosno vladajućih političkih elita i medija.

Stiče se i utisak da su pre svega Medijskom strategijom i pratećim aktom, Akcionim planom za njeno sprovođenje⁵⁷, a nešto manje zakonima, pred sve aktere na medijskoj sceni stavljeni isuviše brojni i kompleksni zahtevi, koje zbog skućenosti kapaciteta, ali i nedovoljne funkcionalnosti državnih organa i institucija, nije bilo moguće sprovesti u delo čak i da je postojala politička volja. A ona nije postojala. Simplifikovano govoreći, jedini uspeh medijske strategije jeste izmena medijskih zakona većinom u skladu sa njenim odredbama, a i taj uspeh je, kako rekospo, više nego upitan. Novi ZJIM, iz 2023. godine, predviđa da Ministarstvo informisanja i telekomunikacija, odnosno Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose sa verskim zajednicama vrši nadzor nad sprovođenjem ovog zakona. Nadzor predviđa i inspekcijisku službu, koje Ministarstvo i Sekretarijat sprovode nad primenom zakona i propisa donetih na osnovu zakona. Iako je u okviru Ministarstva osnovano Odeljenje za regulativu, sprovođenje nadzora i inspekcijiski nadzor u oblasti javnog informisanja, ni više od dve godine inspekcijiski nadzor nije ni počeo da funkcioniše.⁵⁸

Sa druge strane, one mere predviđene Medijskom strategijom i pratećim Akcionim planom, a koje nisu predviđale izmene zakona i drugih propisa već razne afirmativne akcije državnih organa – ostale su samo lepe težnje koje čekaju neka druga vremena. Nema niti jedan dokaz da je počela njihova implementacija, a prošlo je već pet godina od donošenja ovih dokumenata. Problem je i u tome što druga ministarstva i institucije, su zadužene za aktivnosti iz Akcionog plana, ne prepoznaju važnost ovih akcija, odnosno vrlo su pasivne u ispunjavanju svojih obaveza. U iščekivanju novog Akcionog plana, Ministarstvo očekuje da će se druga ministarstva i institucije aktivnije uključiti u njegovo sprovođenje.⁵⁹ Možda se varamo, ali se stiče utisak da je interes i većinske i manjinskih političkih elita – opstanak sadašnje konfiguracije medijske scene, i one na većinskom i one na manjinskom jeziku, odnosno – održavanje statusa quo.

Već smo govorili o tome, ali ponavljamo: odista je ogroman problem to što ne postoje relevantni mehanizmi koji će sistemski pratiti implementaciju medijskih zakona i Medijske strategije u delo. Pogotovo je to problem kada je reč o kompleksnoj medijskoj sceni na manjinskim jezicima. Nezavisni istraživači često nailaze na zatvorena vrata nacionalnih saveta nacionalnih manjina i državnih institucija kada je reč o pribavljanju informacija o implementaciji zakona i strateških dokumenata.

KRENIMO OD DOBRIH VESTI

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ O ovom problemu govorila je Maja Milenković, načelnik Odeljenja za regulativu, sprovođenje nadzora i inspekcijiski nadzor u oblasti javnog informisanja Ministarstva informisanja i telekomunikacija, na okruglom stolu „Javno informisanje na bugarskom jeziku“, održanom 15. oktobra 2025. godine u Dimitrovgradu, u organizaciji Medijskog odeljenja OEBS-a i lokalnog portala „Far“.

⁵⁹ Ibid.

Krenimo ipak od dobrih vesti. U Srbiji je – što smo napred već konstatovali – postojao dvodecenijski diskriminatoran odnos prema medijima kojima su osnivači (posredno) manjinski nacionalni saveti zajednica smešteni izvan AP Vojvodine: oni su sve do donošenja novog Zakona o javnom informisanju i medijima bili u značajno nepovoljnijem položaju kada je reč o državnom subvencionisanju. Iz budžeta pokrajine svake godine se, u dužem periodu, izdvajalo u proseku oko 300 miliona dinara za medije nacionalnih saveta, dok su ti iznosi bili znatno niži za nevojvođanske medije, gledajući po pojedinačnom mediju. Od 2022. godine AP Vojvodine povećava iznose za medije kojima su nacionalni saveti osnivači. Tako, recimo, 2022. godine dodeljuje sredstva u visini 390 miliona dinara⁶⁰, sledeće i 2024. povećava ih na 490 miliona⁶¹, da bi ove godine u januaru odluka o raspodeli sredstava vredela čak 530 miliona dinara⁶².

Zakonom o javnom informisanju i medijima iz 2023. godine pravo na budžetsko finansiranje medija čiji su osnivači izdavača nacionalni saveti nacionalnih manjina prošireno je na teritoriju cele republike. U članu 13 ZJIM-a nalazi se sledeća odredba (stav 2): „Republika Srbija, odnosno autonomna pokrajina obezbeđuje iz budžeta deo sredstava za izdavanje novina na jezicima nacionalnih manjina. Pravo na sufinansiranje imaju izdavači novina čiji su osnivači nacionalni saveti nacionalnih manjina registrovani na teritoriji Republike Srbije“. Međutim, iako je prošlo više od dve godine od donošenja novog ZJIM, Vlada Srbije još nije donela uredbu kojom će pobliže odrediti način ostvarenja prava na sufinansiranje novina čiji su osnivači manjinski nacionalni saveti na teritoriji centralne Srbije.

Interesantno je da su postojale, tokom javne rasprave, intencije da se budžetsko sufinansiranje medija nacionalnih saveta u potpunosti ukine, ali se, srećom, od toga odustalo. Da je ta ideja sprovedena u delo, bio bi to izuzetno snažan udarac na manjinsko informisanje i generalno prava nacionalnih manjina u Srbiji.⁶³ Naime, medijski eksperti su, uvažavajući ranjiv položaj manjinskog informisanja, predlagali tokom protekle decenije izjednačavanje uslova za rad medija kojima su (posredno) osnivači nacionalni saveti na celoj teritoriji Srbije, ali „na takav način da se ne ugrozi nivo finansiranja koji imaju mediji nacionalnih saveta koji rade na teritoriji AP Vojvodine“.⁶⁴ Dakle, medijska struka nije tražila da se prestane sa subvencionisanjem ovih medija, koji predstavljaju ne samo informativno nego i kulturno dobro manjinskih zajednica, već da taj proces bude transparentan, kao i da se obezbede mehanizmi kojima će se štiti uređivačka politika tih medija po principu rada javnih servisa.

JEDNOSTAVNO: ZAKON JE BLOKIRAN

S obzirom da se sredstva medijima nacionalnih saveta dodeljuju iz javnih prihoda, van javnih konkursa, medijski eksperti su tražili da se ona dodeljuje po jasnim kriterijumima, a da izdavači medija kojima su (posredno) osnivači nacionalni saveti nacionalnih manjina učine rad transparentnim, odnosno da na svojim sajtovima ili na drugi način objavljuju izveštaje koje

⁶⁰ https://www.kultura.vojvodina.gov.rs/wp-content/uploads/2022/01/Odluka_inf22.pdf

⁶¹ https://www.kultura.vojvodina.gov.rs/wp-content/uploads/2024/01/Odluka_nac.manjine24.pdf

⁶² <https://www.kultura.vojvodina.gov.rs/wp-content/uploads/2025/05/Odluka-Listovi-jez-nac.manj-25.pdf>

⁶³ O ovome smo razgovarali sa nekoliko medijskih eksperata koji su učestvovali u iznalaženju rešenja za manjinsko informisanje u Medijskoj strategiji i Zakonu o javnom informisanju i medijima. O tome je govorio i medijski ekspert Veljko Milić iz Nezavisnog društva novinara Vojvodine na skupu „Samoregulacija i informisanje na jezicima nacionalnih manjina“, koji je u organizaciji OEBS-a, Ruskog slova i NDNV-a, održan u Petrovaradinu 11. septembra 2025. godine.

⁶⁴ Mediji na jezicima nacionalnih manjina – istraživanje i analiza, Medijsko odeljenje Misije OEBS-a u Srbiji, 2020.

dostavljaju nacionalnim savetima, ali i državnim organima, na način koji će omogućiti ne samo kontrolu trošenja novca, nego i evaluaciju ostvarenih rezultata. Iz toga je proizašla jednostavna zakonska obaveza izdavača čiji su osnivači nacionalni saveti nacionalnih manjina da svake godine objave finansijski izveštaj. Ova odredba nije dakle u potpunosti uvažila intenciju medijskih eksperata. Problem je i u tome što se, uvidom u sajtove ovih medija, odnosno njihovih izdavača, ona (još uvek) ne sprovodi u delo.

Uglavnom, ovi mediji, odnosno njihovi izdavači, dobijaju značajna sredstva građana, a građani nemaju informaciju kako se oni troše, a pogotovo je nejasno da li su sredstva upotrebljena za javni interes, odnosno izveštavanje u skladu sa potrebama javnosti ili za promociju političkih elita.

Već smo govorili o tome da je u nedostatku ranijih zakonskih rešenja, medijska zajednica, uključujući i medijske eksperte iz manjinskih medija, odlučila da pokuša samoregulatornim mehanizmima da zaštiti medije nacionalnih saveta od političkih uticaja na uređivačku politiku. Radi se o internom etičkom aktu, koji bi zajedno trebali da usvoje nacionalni saveti nacionalnih manjina, sa jedne, a sa druge strane – njihove ustanove, fondacije ili preduzeća koji su izdavači medija. U međuvremenu je ovaj dokument, koji je pružao interne garancije za istinito, nepristrasno, potpuno i blagovremeno informisanje, nezavisnost uređivačke politike i rad u skladu sa javnim interesom – postao i zakonska obaveza⁶⁵.

Na žalost, i ovde prisustvujemo blokadi zakonskih rešenja. Kako smo čuli na skupu „Samoregulacija i informisanje na jezicima nacionalnih manjina“, održanom u septembru 2025. godine, u organizaciji NIU Ruske slovo i OEBS-a, i dalje samo rusinska i ukrajinska zajednica imaju ovaj akt, koji su samoinicijativno usvojili 2019. i 2021. godine. U ZJIM ne postoje sankcije za izdavače koji ne poštuju ovu odredbu.

Interni akt je podrazumevao mehanizme zaštite uređivačke politike i kroz definisanje kadrovske politike, pre svega izbora glavnog i odgovornog urednika medija. I ova odredba se u pojednostavljenom obliku našla u zakonu, sa intencijom da se razradi u internom aktu: prilikom izbora glavnog urednika ovih medija izdavač mora pribaviti mišljenje redakcije o kandidatu, a redakcija se izjašnjava tajnim glasanjem. Uzgred, ova praksa je u nekim medijima nacionalnih saveta postojala i ranije, i pre internih akata, ali je svakako dobro što se pronašla i kao zakonska norma. Mišljenje je neobavezujuće za izdavača, odnosno osnivača, no ipak jeste čin unutrašnje demokratije i ostvarenje prava na iznošenje profesionalnog stava. Veći je problem što, u nedostatku ozbiljnog monitoringa sprovođenja zakona, nećemo moći da saznamo da li se ovaj mehanizam uopšte realizuje u praksi.

Generalno, kada je reč o medijima nacionalnih saveta, namera zakona je da se ovi mediji približe principu rada javnih servisa. S obzirom da se većinski finansiraju iz budžeta, treba da postoje mehanizmi zaštite interesa građana, odnosno mehanizmi koji će omogućiti da uređivačka politika bude nezavisna od osnivača. Već smo spomenuli kadrovsku politiku kada je reč o izboru glavnog urednika. No, zakon predviđa i principe izbora organa upravljanja ovih medija.

⁶⁵ ZJIM, član 17, stav 3: „Ostvarenje profesionalnih i etičkih standarda u radu medija čiji su izdavači osnovani od strane nacionalnih saveta nacionalnih manjina obezbeđuju se donošenjem internog akta koji usvajaju nacionalni savet nacionalne manjine i izdavač čiji je osnivač nacionalni savet nacionalne manjine. Interni akt bliže uređuje odnose između osnivača i izdavača čiji je osnivač nacionalni savet nacionalne manjine.“

Zakonom je predviđena nespojivost članstva u upravnim odborima sa funkcijom predsednika nacionalnog saveta nacionalne manjine, predsednika i članova izvršnog odbora nacionalnog saveta nacionalne manjine, nosiocima javnih funkcija i funkcija u političkoj stranci, kao i licima čije bi članstvo u organu upravljanja moglo da dovede do sukoba interesa u skladu sa propisom koji reguliše sprečavanje sukoba interesa pri obavljanju javne funkcije. Članovi organa upravljanja ovih medija biraju se iz reda uglednih stručnjaka iz oblasti koje su od značaja za obavljanje poslova medija čiji su izdavači osnovani od strane nacionalnih saveta nacionalnih manjina (stručnjaci iz oblasti medija, kulture, menadžmenta, prava i finansija).⁶⁶

Uglavnom, sve navedene odredbe predstavljaju dosledno sprovođenje Medijske strategije, ali ponovićemo još jednom – one i pored toga što je novi Zakon o javnom informisanju i medijima donesen pre bezmalo dve godine nisu zaživele u praksi.

ODUSTAJANJE OD TRIPARTITNIH UPRAVNIH TELA

U jednoj od verzija nacrtu Medijske strategije našla se i odredba koja bi, po rečima medijskih eksperata iz manjinskih zajednica⁶⁷, mogla značajno da unapredi rad medija kojima su osnivači nacionalni saveti. Radi se o uspostavljanju tripartitnih upravnih odbora ovih medija, u kojima bi ravnomerno bili zastupljeni predstavnici nacionalnih saveta, predstavnici redakcije i, sa treće strane, nezavisni stručnjaci iz manjinske zajednice, odnosno delegati civilnog društva. Po tvrdnjama nekih pravnika, od ovog modela se odustalo jer bi ulazio u autonomna prava osnivača medija (nacionalnih saveta) i jer je u suprotnosti sa odredbama ZNSNM. Ostaje nejasno da li je to tako, jer se izbor upravnih tela ovih medija, upravo prema ZNSNM, odvija prema odredbama osnivačkog akta ustanove, fondacije, privrednog društva kojima je osnivač nacionalni savet, a taj akt mora biti usaglašen sa zakonima kojima se uređuje oblast javnog informisanja i medija, kako se navodi u drugom stavu člana 19.⁶⁸

Dakle, da se ova odredba pronašla u ZJIM, nacionalni saveti bi morali – barem teorijski gledano - da promene osnivački akt, odnosno da definišu mehanizme izbora tripartitnih upravljačkih tela. Ostaje da se u nekom sledećem ciklusu medijskih reformi ova ideja, na kojoj insistiraju medijski eksperti, ipak pokuša sprovesti u delo.⁶⁹

MANJINSKO INFORMISANJE I JAVNI MEDIJSKI SERVISI – ZAKONSKA DISKREpanCIJA

Predstavnici nacionalnih saveta nacionalnih manjina, kao i predstavnici manjinskih medija, aktivno učestvuju u izradi medijske legislative, što je logična i svrsishodna praksa. Sa druge strane, medijskim ekspertima i predstavnicima novinarskih i medijskih udruženja onemogućava se da učestvuju u kreiranju zakonska rešenja koji tretiraju položaj nacionalnih saveta nacionalnih manjina, odnosno da učestvuju u izradi Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, onih odredbi koji se odnose na oblast javnog informisanja. Ta zatvorenost je dovela do neusklađenosti

⁶⁶ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnom_informisanju_i_medijima.html

⁶⁷ <https://voice.org.rs/boris-varga-uspon-i-pad-internog-etickog-medijskog-kodeksa-u-niu-ruske-slovo>

⁶⁸ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_nacionalnim_savetima_nacionalnih_manjina.html

⁶⁹ „Problem dominantnog uticaja nacionalnih saveta (i političkih stranaka) na kadrovsku politiku manjinskih medija ugrožava njihovu samostalnost, profesionalnost i nezavisnu uređivačku politiku, stoga se uz primenu Internog etičkog medijskog kodeksa predlaže obnavljanje inicijative uvođenja modela tripartitnog UO, u kome bi po tri člana predlagali nacionalni savet, kolektiv i šira stručna zajednica“, kaže medijski ekspert Boris Varga, koji je ujedno i direktor NIU „Ruske slovo“.

ovog zakona sa medijskim zakonima, o čemu smo već govorili, ali i do većeg nivoa nerazumevanja između ekspertske zajednice i predstavnika nacionalnih manjina.

Namera autora Medijske strategije i (ZJMS)⁷⁰ je da se obezbedi institucionalna nezavisnost javnih medijskih servisa, odnosno da u izboru glavnih i odgovornih urednika unutar javnih servisa učestvuju isključivo njihovi organi. U tom smislu, nacionalni saveti gube pravo da daju mišljenje o kandidatima za odgovorne urednike programa na jezicima nacionalnih manjina u javnim medijskim servisima: ta odredba je isključena iz novog ZJMS. Međutim, iako je Akcionim planom za sprovođenje Medijske strategije⁷¹ definisano da se ova odredba ukloni i u Zakonu o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, do trećeg kvartala 2022. godine, to se jednostavno nije desilo. Ona još uvek postoji u članu 21 ovog zakona⁷². I pitanje je da li će iz njega ikada nestati.

Zabrinjava činjenica da predstavnici manjinskih političkih elita javno odbacuju predložena rešenja za manjinsko informisanje sadržana u Medijskoj strategiji i medijskim zakonima, što verovatno govori o razlozima opstanka ovih zakonskih diskrepancija, ali i nameri da se ona zadrže.⁷³ Već smo govorili o decenijskom problemu neusklađenih zakona koji definišu oblast informisanja na jezicima nacionalnih manjina, a po svemu sudeći sa tom praksom će biti nastavljeno.

PREDLOG I/ILI MIŠLJENJE – KRAH KONKURSNOG SUFINANSIRANJA

O ovome svedoči još jedna diskrepanca. U ZNSNM predviđa se da nacionalni saveti daju predlog za raspodelu sredstava za projekte koji se prilažu na javni konkurs koji raspisuje organ javne vlasti, a radi podizanja kvaliteta informisanja pripadnika nacionalnih manjina. U ZJIM međutim stoji da na projekte koji se nacionalni saveti daju samo – mišljenje. Pravno gledano, naime, predlog je više obavezujući nego mišljenje, mada se u praksi veoma često i mišljenje nacionalnih saveta uzimalo kao obavezujuće, čime su nacionalni saveti imali ključnu ulogu u sve tri grane informisanja na jezicima nacionalnih manjina.

Po ZJIM, nacionalni saveti bi trebalo da dostavljaju preporuku organima vlasti koji raspisuju konkurs za sufinansiranje javnog interesa u sferi javnog informisanja, o medijskim sadržajima koji su potrebni određenoj nacionalnoj manjini radi podizanja kvaliteta informisanja na maternjem jeziku, a koja živi na teritoriji nadležnosti organa. E sada, model konkursnog sufinansiranja trebalo je upravo da obezbedi medijski pluralizam u oblasti informisanja na jezicima nacionalnih manjina. Dakle, da se finansiraju nedostajući, kvalitetni sadržaji i stvori svojevrsna alternativa manjinskim medijima koji su pod snažnim uticajem nacionalnih saveta. Na kraju, da se obezbedi i kritički odnos prema radu nacionalnih saveta i omogući javna debata u okviru zajednice. Pitanje je da li će nacionalni saveti prepoznati da ovi sadržaji nedostaju.

Već smo govorili o tome da je celokupan sistem konkursnog sufinansiranja doživeo kolaps i pretvorio se u svoju suprotnost. To je vidljivo i u sferi manjinskog informisanja, i to ne samo stoga

⁷⁰ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnim_medijskim_servisima.html

⁷¹ <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/drugiakt/2020/148/1>

⁷² https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_nacionalnim_savetima_nacionalnih_manjina.html

⁷³ "Smatramo da da se u Srbiji rodila strategija, uprkos našem protestu, koja upravo pokušava da stavi pod upitnik nadležnost nacionalnih saveta u vezi sa informisanjem. Pokušava da oduzme ustavna prava koja se ne dotiču samo informisanja, već smanjuju i nadležnosti nacionalnih saveta. To ne možemo da dozvolimo!", rekao je Jene Hajnal 2021. godine, koji je u tom trenutku bio predsednik Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine.

(<https://www.vajma.info/cikk/vajdasag/26042/Hajnal-Jeno-Ovodak-epulnek-2021-ben-s-kibontakozik-a-tehetsegprogram.html>)

što je i u ovom procesu presudna uloga nacionalnih saveta, koji ne daju pozitivno mišljenje na projekte koji podnose izdavači koji imaju kritičan otklon prema njegovom radu, odnosno prema vladajućim manjinskim političkim elitama⁷⁴. Problem je dobio nove dimenzije zahvaljujući činjenici da u poslednje vreme značajan deo novca namenjen informisanju na jezicima nacionalnih manjina odlazi medijskim kućama koji se u javnosti percipiraju kao bliske vlastima, a koji produkuju manjinske sadržaje samo za potrebe projektnih zadataka, čime se dodatno obesmišljava sistem konkursnog sufinansiranja.⁷⁵

Treba svakako pozdraviti to što se interkulturalnost u novom Zakonu o javnom informisanju i medijima pronašla u definisanim segmentima javnog interesa u sferi javnog informisanja.⁷⁶ Podsetimo, konkursno sufinansiranje upravo znači sufinansiranje javnog interesa, što bi onda značilo da bi medijski sadržaji sa elementima interkulturalnosti trebalo da dobijaju značajnija sredstva, a to bi opet doprinelo većem razumevanju između nacionalnih zajednica, toleranciji, zajedničkom životu, prepoznao međusobno ispreplitanu različitost kao blagotvoran društveni lek u zemlji koja ima traumatično iskustvo međunacionalnih sukoba. No, zahvaljujući činjenici da sistem konkursnog sufinansiranja ne funkcioniše, i ova odredba je za sada samo lepa ideja koja čeka neka druga vremena.

Kod konkursnog sufinansiranja dolazimo i do donacija koji pojedini mediji dobijaju iz matičnih država, o čemu je već bilo reči. Spomenimo slučaj RTV Pannon iz Subotice (televizija, radio i portal), koju izdaje istoimena fondacija kojem je osnivač Nacionalni savet mađarske nacionalne zajednice. Pannon značajna sredstva prihoduje i iz Mađarske i od konkursnog sufinansiranja, čime se dodatno u nepovoljnu situaciju dovode nezavisni mediji na mađarskom jeziku.⁷⁷ I u ovom slučaju se postavlja pitanje potrebe uspostavljanja mehanizama koji će omogućiti transparentnost i kriterijume medijskih donacija iz matičnih država.

OSTALE OBAVEZE – KAO DA SU ZABORAVLJENE

Da sumiramo. Obaveze koje se odnose na donošenje i izmene medijskih zakona, u odnosu na Medijsku strategiju i prateći Akcioni plan, značajno su kasnile u realizaciji. Već smo spomenuli da one ni do danas nisu realizovane kada je reč o ZNSNM. Nije samo porazna činjenica da zakonske odredbe još uvek nisu zaživele u praksi. Porazno je i to što su one aktivnosti koje je trebalo da sprovedu državni organi i nezavisna regulatorna tela (ministarstva, pokrajinski sekretarijat, Zaštitnik građana, REM) iz Medijske strategije i Akcionog plana potpuno zaboravljene. Inače, plan za te aktivnosti predviđao je da one budu realizovane najkasnije do kraja 2022. godine.

⁷⁴ Već smo govorili o tome da neki manjinski mediji više ni ne podnose predloge projekata organima vlasti u Srbiji za konkurse sufinansiranja medijskih sadržaja zato što znaju da će dobiti negativno mišljenje svog nacionalnog saveta.

⁷⁵ <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/ministarstvo-milione-namenjene-informisanju-nacionalnih-manjina-dalo-medijima-milosavljevica-i-stijakovica>

⁷⁶ ZJIM, član 15, stav 11: "Podrška proizvodnji medijskih sadržaja u cilju promovisanja tolerancije, rodne ravnopravnosti i međukulturnog dijaloga, sprečavanje svih oblika diskriminacije u javnom prostoru radi unapređenja uzajamnog poštovanja i razumevanja građana koji žive na teritoriji Republike Srbije, bez obzira na njihov etnički, kulturni, jezički, rodni ili verski identitet."

⁷⁷ <https://nuns.rs/orban-kupuje-uticaj-u-srbiji-preko-vojvodanskih-medija/>

To se, recimo, odnosi na: podsticaje izdavačima medija koji emituju sadržaje na jezicima nacionalnih manjina, ali čiji osnivači ili suosnivači nisu nacionalni saveti manjina, u svrhu jačanja medijskog pluralizma; povećanje broja medijskih sadržaja od javnog interesa na jezicima nacionalnih manjina, kao i onih kojima se čuva nacionalni identitet; povećanje broja stručnih kadrova za rad u medijima na jezicima nacionalnih manjina kroz stimulativne mere; uspostavljanje novih i proširivanje postojećih obrazovnih smerova za školovanje kadrova za rad u manjinskim medijima; povećanje broja budžetskih mesta za studente pripadnike nacionalnih manjina na fakultetima i smerovima koji školuju kadrove za rad u manjinskim medijima; podrška projektima kontinuiranog podizanja kapaciteta novinara i medijskih radnika angažovanih u manjinskim medijima; ostvarivanje prava na informisanje za brojno malobrojne nacionalne manjine, naročito one koje nemaju sopstvene medije.

Već smo govorili o tome da pojedina istraživanja govore da brojni mediji nisu upućeni u to šta su, u smislu njihovih obaveza, donele izmene medijskih zakona. Stiče se utisak da ni neke institucije nisu upućene u to koje aktivnosti im je Akcioni plan za sprovođenje Medijske strategije dodelio. Recimo, u godišnjim izveštajima Zaštitnika građana nismo identifikovali ni jednu aktivnosti koja se odnosi na sprovođenje Medijske strategije, bar kada je reč o informisanju na jezicima nacionalnih manjina.⁷⁸

PREPORUKE

Predstavnici medijske zajednice, civilnog društva, međunarodne organizacije i institucije treba da vrše snažan pritisak na institucije države da uspostave vladavinu zakona u svim oblastima, pa i u oblasti javnog informisanja na jezicima manjina.

Potrebno je da Ministarstvo informisanja i telekomunikacija, kao i Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose sa verskim zajednicama pod hitno, u skladu sa ZJIM, započnu da vrše nadzor i inspeksijski nadzor u oblasti javnog informisanja.

Neophodno je da Ministarstvo informisanja i telekomunikacija, u saradnji sa medijskom zajednicom i predstavnicima nacionalnih saveta i civilnog društva nacionalnih manjina, izrađuje redovne periodične izveštaje o implementaciji medijskih zakona i Medijske strategije u oblasti javnog informisanja na manjinskim jezicima, koji sadrže i evaluacione mehanizme.

Vlada Srbije treba u što kraćem roku da donese podzakonska akta kojim će pobliže odrediti način ostvarenja prava na sufinansiranje novina čiji su osnivači manjinski nacionalni saveti na teritoriji centralne Srbije, u skladu sa članom 13 ZJIM.

Izmenom pravilnika kojim se definiše dostavljanje podataka i rad Registra medija Ministarstvo treba? da ponudi rešenje po kojem je moguće iz Registra posebno tretirati bazu medija koji izveštavaju na jezicima nacionalnih manjina, zarad potrebe istraživanja ove kompleksne oblasti.

REM treba aktivno, u skladu sa ZJMS, da prati zastupljenost manjinskih jezika u programima javnih servisa i objavljuje godišnje izveštaje, te da uspostavi indikatore za merenje kvaliteta i raznovrsnosti sadržaja.

Zaštitnik građana treba da uvrsti pravo na informisanje na jezicima nacionalnih manjina i ostvarenje tog prava u godišnje izveštaje, uz proaktivnu kontrolu sprovođenja zakona i Medijske

⁷⁸ <https://www.ombudsman.rs/index.php/izvestaji/godisnji-izvestaji>

strategije. U izveštaje treba da uvrsti posebno one odredbe Akcionog plana za sprovođenje Medijske strategije koja predstavljaju njegovu obavezu.

Ministarstvo prosvete treba da razvije i finansira programe za obrazovanje i stručno usavršavanje kadrova za rad u manjinskim medijima, sa kvotama i stipendijama za studente iz zajednica nacionalnih manjina.

U daljim procesima medijskih reformi neophodno je u potpunosti usaglasiti sva zakonska akta kojim se direktno ili indirektno određuje oblast informisanja na jezicima nacionalnih manjina. Izmena svih zakona (uključujući i zakone koji definišu rad nacionalnih saveta nacionalnih manjina) mora da se realizuje u skladu sa postojećom Medijskom strategijom, u inkluzivnom procesu u kojem će učestvovati relevantni predstavnici institucija, manjinskih zajednica i novinarskih i medijskih udruženja.

Buduća strateška i zakonska rešenja treba da jačaju mehanizme koji će omogućiti adekvatno finansiranje medijskih sadržaja na manjinskim jezicima, slobodu izražavanja na manjinskim jezicima, onemogućavanje političkog uticaja, kao i politički i medijski pluralizam. Ovo se odnosi i na javne medijske servise, i na medije kojima su osnivači nacionalni saveti, ali i na privatne i medije civilnog društva koji izveštavaju (i) na manjinskim jezicima.

Potrebno je u procesu daljih medijskih reformi imati u vidu razlike između nacionalnih manjina u Srbiji, u odnosu na brojnost, ali i tradiciju, kvantitet i kvalitet javnog informisanja na maternjem jeziku. Manjinske politike, pa i one medijske, treba prilagođavati specifičnostima nacionalnih zajednica.

U procesu daljih medijskih reformi treba ponovo razmotriti mogućnost da upravljačka tela medija kojima su (posredno) izdavači nacionalni saveti – budu tripartitna, odnosno da u njima budu zastupljeni predstavnici nacionalnih saveta, predstavnici redakcija i, sa treće strane, predstavnici građana, odnosno civilnog sektora. Time bi se ovaj model približio zakonskom modelu upravljanja javnim medijskim servisima.

Potrebno je da se vrati poverenje između predstavnika manjinskih elita, manjinskih civilnih organizacija i medijske zajednica, odnosno medijskih eksperata. Treba insistirati na dinamičnoj javnoj raspravi između njih kroz razne forume.

Međudržavni fondovi, odnosno finansijska podrška medijima iz matičnih država treba da bude transparentna i da se usmeri za jačanje tehničkih i stručnih kapaciteta manjinskih medija, obuke za korišćenje novih tehnoloških platformi, za projektni menadžment i druge vidove unapređenja održivosti, ali i za dalju profesionalizaciju medija. Potrebno je uvesti obavezu javnog objavljivanja kriterijuma i iznosa donacija iz matičnih zemalja kako bi se sprečili netransparentni politički uticaji i ugrožavanje medijskog pluralizma.

Međunarodni donatori treba u većoj meri da podržavaju manjinske i višejezične medije, ali na taj način da podržavaju interkulturalne sadržaje i one medije koje obezbeđuju medijski pluralizam i demonstriraju medijski profesionalizam na manjinskim jezicima.

Interni etički kodeksi u medijima kojima su osnivači (posredno) manjinski nacionalni saveti predstavljaju zakonsku obavezu koja se, na žalost, ne sprovodi u praksi. Stoga je neophodno da, zajedničkim snagama, država, medijski profesionalci i eksperti i organizacije civilnog društva utiču na nacionalne savete da usvoje i učine efikasnim ove dokumente. Iskustva rusinske i

ukrajinske zajednice govore da interni akti mogu da budu efikasan mehanizam zaštite uređivačke i kadrovske politike, ali samo pod uslovom da nacionalni saveti i redakcije pokažu spremnost da ih dosledno primenjuju u praksi.

Interni akti ne smeju ostati “mrtvo slovo na papiru”, već se mora u što većem obimu i što češće vršiti evaluacija njihove primene. Tako stvari stoje i sa drugim novim zakonskim obavezama ovih medija i nacionalnih saveta, kao što je sastav upravljačkih tala i finansijska transparentnost. Dakle i implementacija internih akata treba da bude predmet monitoringa primene zakona koje sprovode i institucije i organizacije civilnog društva.

Potrebno je da mediji kojima su (posredno) osnivači nacionalni saveti manjina imaju ulogu i poštuju principe rada javnih medijskih servisa, što predstavlja i njihovu zakonsku obavezu. To znači da oni raznovrsnim, uravnoteženim, visokokvalitetnim programima u oblasti informisanja, obrazovanja, kulture i zabave omogućavaju ostvarivanje javnog interesa odnosno zadovoljavaju potrebe svih delova određene manjinske zajednice, ali i društva u celini. Ovo podrazumeva i mogućnost monitoringa rada ovih medija.

Izdavači medija kojima su osnivači nacionalni saveti treba da, u skladu sa zakonom, redovno objavljuju godišnje finansijske izveštaje. Bilo bi važno da se i ukupni godišnji izveštaji od radu učine dostupni javnosti.

Zakon o javnom informisanju i medijima prepoznaje interkulturalnost u medijima kao društvenu vrednost, odnosno kao javni interes. Potrebno je učiniti napor da ova odredba ne bude samo deklarativna već da se kroz mehanizme podsticaja u značajnoj meri podrže sadržaji koji promovišu toleranciju, međukulturalni dijalog i razmenu, sprečavanje svih oblika diskriminacije i unapređenje uzajamnog poštovanja i razumevanja građana koji žive na teritoriji Republike Srbije, bez obzira na njihov etnički, kulturni, jezički, rodni ili verski identitet.

Javni medijski servisi moraju početi da dosledno poštuju zakon, a pre svega Radio-televizija Srbije, koja u svoj program mora uvrstiti i program na manjinskim jezicima, u adekvatnoj meri, što je propisano i Zakonom o javnim medijskim servisima. Neophodno je takođe da taj programa bude visokog kvaliteta.

Neophodno je kroz poštovanje važećih zakona i unapređenje medijske legislative unaprediti proces konkursnog sufinansiranja javnog informisanja, kako bi se on zaista služio interesima građana. U tom smislu potrebno je obezbediti potpunu transparentnost procesa, nesmetano funkcionisanje komisija za vrednovanje projekata koji će biti sastavljeni od nezavisnih stručnjaka delegiranih od reprezentativnih udruženja koji nisu u sukobu interesa, kao i izdvajanje adekvatnih finansijskih sredstava. U tom smislu, važno je obezbediti u komisijama prisustvo kompetentnih osoba za oblast manjinskog informisanja i novinarskih i medijskih udruženja ili iz organizacija civilnog društva koje se bave medijskim temama.

Stabilnim finansiranjem medija kojima su osnivači nacionalni saveti nacionalnih manjina, država na svim nivoima ne gubi obavezu sufinansiranja drugih medijskih sadržaja na manjinskim jezicima, a to treba da radi tako što poštuje principe medijskih sloboda, pluralizma mišljenja i nediskriminacije. Zbog toga je neophodno pod hitno vratiti vladavinu zakona u oblast konkursnog sufinansiranja javnog interesa u sferi javnog informisanja. Mišljenja nacionalnih saveta nacionalnih manjina o predlozima projekata ne smeju biti obavezna.

Potrebno je obezbediti posebne stimulatívne mere za elektronske medije koji imaju sadržaje na manjinskim jezicima. (Recimo u smislu ukidanja ili smanjivanje troškova, kao što su digitalne dividende, troškovi za SOKOJ, OFPS i drugo).

Potrebno je predvideti programe i stimulatívne mere koji će povećati kapacitete manjinskih medija pogotovo u sferi korišćenja novih tehnoloških platformi za informisanje, kao i u oblasti projektnog menadžmenta, uključujući i korišćenje međunarodnih (prekograničnih) projekata. Onlajn mediji mogu popuniti praznine nastale usled smanjenja broja tradicionalnih medijskih platformi koji izveštavaju na manjinskim jezicima. U ovu akciju se mogu uključiti i međunarodni donatori.

Pokrenuti platforme za saradnju između redakcija sa programima na jezicima nacionalnih manjina i redakcija sa programima na srpskom jeziku, radi razmene sadržaja, zajedničkih istraživanja i jačanja interkulturalnog dijaloga. Ova saradnja može i treba da bude i prekogranična, sa posebnim akcentom na matične države nacionalnih manjina u Srbiji.

Aneks

Studija slučaja: Mediji na mađarskom jeziku

UVOD

Pri analizi “manjinske” medijske scene u Srbiji kao studija slučaja nameće se situacija na mađarskoj medijskoj sceni u Vojvodini. Razlozi za to su gotovo konstantno učešće Saveza vojvođanskih Mađara (SVM) u svim vladajućim koalicijama od kraja 2000. godine do danas⁷⁹, zatim veoma važna uloga koju su predstavnici SVM imali prilikom definisanja i modifikovanja pravnog okvira u vezi sa pravima pripadnika nacionalnih manjina tokom tih 25 godina, a i zato što je SVM stranka koja barem 25 godina (a možda i više) ima apsolutnu dominaciju u političkom kulturnom i društvenom životu Mađara u Vojvodini/ Srbiji, a tu dominaciju (kadrovska politika, finansiranje) ostvaruje i preko (isprva privremenog, a zatim i zakonski definisanog) Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine (NSMNM).

Možda nije preterano reći da NSMNM često služi i kao uzor pojedinim drugim manjinskim nacionalnim savetima u Srbiji u pogledu organizacije, finansiranja i uticaja.

Dalje smanjenje prostora za medijski pluralizam, neprimenjivanje i/ili zaobilaženje odredbi Strategije razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji; strategije (iz 2020. godine)⁸⁰ i Akcionog plana za sprovođenje medijske strategije⁸¹(iz 2020. godine), veoma jak uticaj SVM i

⁷⁹ [SVM i u Republici i u Pokrajini zadržao svoje pozicije u vlasti | Savez vojvođanskih Mađara | Oficijalna stranica SVM-a](#)

⁸⁰ [Strategija razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji za period 2020–2025. godina: 11/2020-10](#)

⁸¹ [Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji za period 2020–2025. godina, u periodu 2020–2022. godina: 148/2020-3](#)

NSMNM kom u potpunosti dominira SVM glavne su karakteristike medijske scene na mađarskom jeziku u Vojvodini.⁸²

SVM je partija koja je deo vladajuće koalicije na svim nivoima vlasti u Republici Srbiji (republički, pokrajinski, lokalni) i partner je vladajuće partije Fides u Mađarskoj.

“PARTNERI”

10. maja 2025. godine je u Doroslovu održan skup pod nazivom Drugi medijski sastanak Južnih krajeva na kojem je predsednik SVM predstavnicima prisutnih medija - i iz javnog medijskog servisa (JMS) i iz tzv. medija nacionalnih saveta - na mađarskom jeziku rekao⁸³ da “politikum i novinarsko društvo” treba da budu partneri, jer im je zajednička odgovornost. Stoga se založio za “redovnu razmenu mišljenja”.

UTICAJ NACIONALNOG SAVETA NA JMS

Iz Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina⁸⁴ (iz 2018. godine) nije izbrisan stav 4. u članu 21. prema kojem „*nacionalni savet 4) daje mišljenje o kandidatima za odgovorne urednike programa na jezicima nacionalnih manjina u javnim medijskim servisima, ukoliko javni medijski servisi imaju urednike za program na jezicima nacionalnih manjina;*” što je u direktnoj suprotnosti sa Strategijom razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji za period 2020–2025. godina, u periodu 2020–2022. godina⁸⁵ – u daljem Medijska strategija (usvojena od strane Vlade Republike Srbije 30. januara 2020.) i Akcionim planom za sprovođenje Strategije razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji za period 2020–2025. godina, u periodu 2020–2022. godina⁸⁶ (usvojila Vlada Republike Srbije i objavljen u “Službenom glasniku RS” broj 148 od 10. decembra 2020.) – u daljem Akcioni plan. U Akcionom planu se pod tačkom 3.3.3 izričito zahteva brisanje tog stava Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina i to do 3. kvartala 2022. godine a sa ciljem obezbeđivanja institucionalne nezavisnosti javnih medijskih servisa (JMS), tj. da u izboru glavnih i odgovornih urednika u JMS mogu da učestvuju isključivo organi JMS.

Važno je da se napomene da je tadašnji predsednik Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine još 7. januara 2021. izjavio da ne može da dozvoli primenu Medijske strategije i Akcionog plana (sic!): *”Smatramo da da se u Srbiji rodila strategija, uprkos našem protestu, koja upravo pokušava da stavi pod upitnik nadležnost nacionalnih saveta u vezi sa informisanjem. Pokušava da oduzme ustavna prava koja se ne dotiču samo informisanja, već smanjuju i nadležnosti nacionalnih saveta. **To ne možemo da dozvolimo!** Sa tim ljudi iz takozvane slobodne štampe, nezavisnih medija pokušavaju da sateraju u ćošak ne samo nacionalne savete, već i samu srpsku*

⁸² [SVM potpuno kontroliše medije čiji je osnivač Nacionalni savet Mađara - Autonomija; Profesionalni mediji na mađarskom jeziku u nemilosti Saveza vojvodanskih Mađara - Vojvodanski istraživačko-analitički centar "VOICE"](#)

⁸³ <https://szmsz.press/2025/05/10/pasztor-az-ujsgiroknak-ugyanannak-az-eremnek-a-ket-oldala-vagyunk/>

⁸⁴ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_nacionalnim_savetima_nacionalnih_manjina.html

⁸⁵ https://www.media.srbija.gov.rs/medsrp/dokumenti/medijska_strategija210_cyr.pdf

⁸⁶ <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/drugiakt/2020/148/1>

vladu. Vlada bi želela da udovolji uslovima Evropske unije, ali se bojim da će time nacionalni saveti dospeti u situaciju koja sa sobom nosi i ozbiljnu opasnost”⁸⁷.

Time je – uprkos jasnom opredeljenju Vlade Republike Srbije - zadržana i formalna poluga uticaja tela izabranih na izborima (nacionalnih saveta nacionalnih manjina), dakle centara moći (tzv. manjinske samouprave) koji nisu unutar strukture JMS na uređivačku politiku JMS. Takvo pravo – davanje mišljenja u odnosu na izbor odgovornih urednika programa ili redakcija JMS na srpskom jeziku – nema ni Narodna skupština Republike Srbije ni bilo koja druga institucija u Republici Srbiji.

Na veb-stranici Radio-televizije Vojvodine je 5. juna 2025.⁸⁸ objavljena informacija u vezi sa konkursom za glavne i odgovorne urednike gde se navodi i sledeće: “U skladu sa odredbama člana 23. stav 1. tačka 10) Zakona o javnim medijskim servisima („Sl. glasnik RS“ broj: 83/2014, 103/2015, 108/2016, 116/2020, 129/2021, 142/2022 i 92/2023), člana 21. stav 1. tačka 4) Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina („Sl. glasnik RS“ broj: 72/2009, 20/2014-Odluka US RS, 55/2014 i 47/2018), a u vezi sa članom 25. stav 1. tačka 11) Statuta RTV („Sl. glasnik RS“, broj: 3/2015, 34/2018 i 95/2021), Generalni direktor pribavlja mišljenje nacionalnih saveta nacionalnih manjina, a nacionalni saveti nacionalnih manjina daju mišljenje o kandidatima za glavnog i odgovornog urednika programa na jeziku nacionalne manjine.

Formalno-pravno ispravne prijave za glavne i odgovorne urednike, a za medije u okviru kojih se pružaju medijske usluge na jezicima nacionalnih manjina, dostaviće se odgovarajućim nacionalnim savetima nacionalnih manjina na mišljenje.”

Po novom Zakonu o javnim medijskim servisima⁸⁹ (usvojenom nakon raspisivanja pomenutog konkursa) među ovlašćenjima generalnog direktora se više eksplicitno ne pominje da treba da zatraži mišljenje nacionalnih saveta nacionalnih manjina o kandidatima za glavne i odgovorne urednike, ali zadržavanje prava davanja mišljenja je ostalo u Zakonu o nacionalnim savetima nacionalnih manjina.

U tom smislu, može da bude značajna vest o poseti Gorana Karadžića, generalnog direktora sedištu partije SVM i njenom predsedniku 12. jula 2024. godine⁹⁰. To je, verovatno, jedina partija čije je sedište službeno posetio neki generalni direktor RTV-a u bližoj prošlosti. Sa Karadžićem je u sedište SVM-a otputovao i njegov prethodnik na funkciji generalnog direktora (doduše, u v.d. stanju), Jožef Klem. On je bio zamenik generalnog direktora u februaru 2017. godine kada je potpisan sporazum o saradnji između RTV „Pannon“ i RTV Vojvodine.

⁸⁷ <https://www.vajma.info/cikk/vajdasag/26042/Hajnal-Jeno-Ovodak-epulnek-2021-ben-s-kibontakozik-a-tehetsegprogram.html>

⁸⁸ https://rtv.rs/sr_ci/rtv/konkursi

⁸⁹ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnim_medijskim_servisima.html

⁹⁰ <https://www.maglocistac.rs/politika/direktor-rtv-a-goran-karadzic-u-poseti-svm-u-od-septembra-kvalitetnija-programska-ponuda-na-jezicima-manjina>

Sredinom decembra 2024⁹¹. Balint Pastor, predsednik SVM-a je javnost obavestio o tome da je pre gostovanja na Drugom programu Radija RTV-a (program na mađarskom jeziku) imao *“kratak sastanak rukovodiocima mađarskih redakcija RTV-a.”*: *“V.d. glavnog i odgovornog urednika Drugog programa televizije Andrea Juhas, v.d. odgovornog urednika Redakcije programa televizije na mađarskom jeziku Agneš Vojvodić, v.d. glavnog urednika mađarske redakcije Drugog programa radija Erika Hegediš i ja, sagledali smo u čemu računaju na moju pomoć.*

Prema nezvaničnim informacijama Balint Pastor je i u proleće/leto 2024. godine obavio razgovor sa Andreom Juhas, tada novinarkom iz radijske redakcije na mađarskom RTV-a, koja je bila radila i za RTV „Pannon“ i koja je nedugo nakon tog razgovora imenovana (1. avgusta 2024.) za v.d. glavnog i odgovornog urednika Drugog (tzv. manjinskog) programa Televizije, RTV-a. Ubrzo (26.08.2024.) nakon imenovanja Andree Juhas za v.d. gl. i odg. urednicu Drugog (tzv. manjinskog) programa Televizije, RTV-a, Balint Pastor je ličnim učešćem u televizijskoj emisiji na mađarskom jeziku “Napjaink” (Naši dani) prekinuo nezvaničan, a dugogodišnji bojkot SVM-a u odnosu na tu emisiju. SVM nije bojkotovao radijske emisije na mađarskom jeziku.

UPRAVLJANJE I UREĐIVANJE U JMS

Novi Zakon o javnim medijskim servisima Generalnom direktoru JMS daje nadležnost koju je ranije imao Upravni odbor JMS, a to je imenovanje (ranije: izbor) glavnih urednika.⁹² Time se, najblaže rečeno, posredno, krši izričita formulacija iz Medijske strategije i Akcionog plana po kojoj u JMS treba razdvojiti upravljačke od uređivačke funkcije, jer upravljač (generalni direktor) samostalno imenuje urednike.

RTV je otkazao saradnju sa novinskom agencijom “Fonet” u julu 2025. godine⁹³, nakon što je isto to učinio u odnosu na novinsku agenciju “Beta” pre nekoliko godina. Time se značajno smanjila mogućnost izbora izvora informacija u uređivanju informativnih emisija.

SVI NA POTPIS!

Prema Zakonu o javnom informisanju i medijima ("Sl. glasnik RS", br. 92/2023 i 51/2025)⁹⁴, se u članu 17. (još od 2023. godine) definiše da:

“Načela rada medija čiji su izdavači osnovani od strane nacionalnih saveta nacionalnih manjina moraju biti usklađena sa načelima rada javnih medijskih servisa.

Uređivačka politika medija čiji su izdavači osnovani od strane nacionalnih saveta nacionalnih manjina je nezavisna od osnivača.”

⁹¹ https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=1133388484845850&id=100045241264015&_rdr

⁹² [Zakon o javnim medijskim servisima](#)

⁹³ <https://nuns.rs/rtv-otkazao-saradnju-sa-fonet-om/>

⁹⁴ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnom_informisanju_i_medijima.html

Prema informaciji objavljenoj 07.11.2023. na portalu “Szabad Magyar Szó” (Slobodna mađarska reč)⁹⁵ nakon raspisanih izbora: „Zaposleni u dnevnim novinama „Magyar Szó“ bili su primorani protiv svoje volje da se 6. novembra potpišu na spisak pristalica SVM, potvrdio je portalu „Autonomija“ zaposleni koji tamo radi.“ Dodaje se da je portalu Autonomija zaposleni koji je zatražio da ostane anonimno izjavio da je “Glavna i odgovorna urednica Marta Varju ušla popodne u redakciju i rekla novinarima da se organizuju i odu da potpišu listu SVM. Pozvala je telefonom one koji nisu bili u zgradi. Rekla je da bi oni koji ne odu da potpišu mogli da se suoče sa problemima”.

Navodi se i da se “na fotografiji, objavljenoj na veb-sajtu „Magyar Szó“ i u štampanom izdanju tog lista, nalazi glavna urednica Varjú Márta (Marta Varju) (glavna urednica novina od 2011. godine), koja potpisuje dokument podrške partiji SVM, u pratnji potpredsednice SVM Elvire Kovač (Kovács Elvira). U pozadini fotografije, svoj red za potpis čeka i Erdődi Edvina (Edvina Erdedi), vršilac dužnosti direktora izdavača lista, uz napomenu da je ona članica SVM. Na drugoj fotografiji, koja je takođe objavljena na portalu “Magyar Szó”-a, vidi se grupa zaposlenih pored stola, koji takođe potpisuju listu podrške SVM.”

Radi se o dnevnom listu „Magyar Szó“⁹⁶ (Mađarska reč) čiji je izdavač osnovan od strane Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine.

Skupština Vojvodine prenela je 2004. godine osnivačka prava nad listovima na manjinskim jezicima na manjinske nacionalne savete. U praksi to znači da se ti mediji finansiraju u velikoj meri iz javnih sredstava, a da tim medijima upravljачku i uređivačku strukturu određuju nacionalni saveti nacionalnih manjina.

„Magyar Szó“. na svojoj veb stranici između ostalih kao svoje podržavaoce između ostalih navodi Državni sekretarijat za nacionalnu politiku Vlade Mađarske, mađarsku državnu Fondaciju “Bethlen Gabor” (Bethlen Gábor), mađarski Nacionalni fond za kulturu i Pokrajinsku vladu AP Vojvodine Slična je situacija i sa nedeljnikom „Hét nap“⁹⁷ (Sedam dana) na mađarskom jeziku čiji je izdavač takođe osnovan od strane Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine. U ovom nedeljniku (sa onlajn izdanjem I sa ne baš ažurnim onlajn izdanjem na srpskom) se ni među intervjuisanim javnim ličnostima se ne može pronaći nijedna osoba koja ima političke stavove koji se razlikuju od politike SVM-a. Reč je takođe o listu čiji je izdavač osnovan od strane Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine, nakon što je Skupština Vojvodine 2004. godine prenela osnivačka prava nad listovima na manjinskim jezicima na manjinske nacionalne savete.

⁹⁵ <https://szmsz.press/2023/11/07/a-magyar-szo-ujvideki-munkavallaloit-felszolitottak-es-kivezenyeltek-a-vmsz-listajanak-tamogatasara/>

⁹⁶ <https://www.magjarszo.rs/>

⁹⁷ <https://hetnap.rs/>

„Hét nap“ na svojoj veb stranici⁹⁸ kao svoje podržavaoce između ostalih navodi Državni sekretarijat za nacionalnu politiku Vlade Mađarske, mađarsku državnu Fondaciju Betlen Gabor, Pokrajinsku vladu AP Vojvodine i mađarsku državnu novinsku agenciju.

IZ NEDELJNIKA U MESEČNIK

Za razliku od “novina Mađarskog nacionalnog saveta” privatni nedeljnik „Családi kör”⁹⁹ (Porodični krug) je dospelo na ivicu gašenja. U maju 2025. godine saopšteno je da je izdavač lista Fondacija „Sloboda štampe” doneo odluku o prelasku na mesečno izlaženje. Glavni urednik nedeljnika Tőke János (Janoš Teke) je u izjavi za televizijsku redakciju na mađarskom jeziku RTV-a¹⁰⁰ rekao da je „*Nekoliko faktora doprinelo transformaciji u mesečni časopis: uključujući neredovnu dostavu izdanja pretplatnicima putem pošte, masovnu emigraciju i činjenicu da su zastupnici mađarskih interesa nastojali da se suprotstave „Családi kör”-u gde god je to bilo moguće - da navedemo samo jedan primer, od 2022. godine Mađarski nacionalni savet nije preporučio nijedan naš zahtev za finansiranje.*”

„Családi kör” se poslednjih godina pozicionirao kao kritičan u odnosu na vlasti, što važi i u odnosu na Nacionalni savet mađarske nacionalne manjine (NSMNM) i u odnosu na SVM.

Svi članovi sadašnjeg saziva NSMNM su sa liste SVM-a, jer je to bila jedina lista koja je učestvovala na poslednjim izborima za NSMNM (na prethodnim izborima je bilo i više lista).

Fondacija „Sloboda štampe” je izdavač i pomenutog informativnog portala „Szabad Magyar Szó” (naziv izdanja na srpskom: „Slobodna reč”).

Fondacija na svom sajtu sebe definiše ovako: „*Fondacija „Sloboda štampe” je osnovana u junu 2017. godine sa zadatkom da doprinosi otvorenosti, poštenosti i slobodi javnog diskursa na mađarskom jeziku (pa i na ostalim jezicima) u Vojvodini i Srbiji. U eri kad sve veći broj medija podlegne državno-partijskoj pomoći i kontroli, nezavisni mediji postaju sve ređi i – usled istorijske ekonomske i političke katastrofe postjugoslovenske Srbije – sve manji broj građana može da sebi dozvoli redovnu kupovinu ozbiljne štampe. Sfera istinitog i sveobuhvatnog, korektnog i objektivnog informisanja tako postaje sve uža i uža.*”

Medijska strategija je kao deo mere 4.1. (Povećana objektivnost i raznovrsnost izvora i medijskih sadržaja u medijima na jezicima nacionalnih manjina) predvidela i sledeću aktivnost: „*podsticajima za izdavače medija koji emituju sadržaje na jezicima nacionalnih manjina, a kojima osnivači ili suosnivači nisu nacionalni saveti nacionalnih manjina, podsticati proizvodnju i distribuciju programskih sadržaja na jezicima nacionalnih manjina a radi podsticanja pluralizma medijskih sadržaja u informisanju na jezicima nacionalnih manjina;*”

Zakon o javnom informisanju i medijima u članu 13. “Ostvarivanje prava na informisanje pripadnika nacionalnih manjina” definiše na sledeći način:

⁹⁸ [Hét Nap Online](#)

⁹⁹ <https://csaladikor.com/>

¹⁰⁰ https://rtv.rs/hu/t%C3%A1rsadalom/t%C3%B6bb%C3%A9-m%C3%A1r-nem-hetente-jelenik-meg-a-csal%C3%A1di-k%C3%B6r_1626828.html

*“U cilju omogućavanja ostvarivanja prava pripadnika nacionalnih manjina na informisanje na sopstvenom jeziku i pismu i negovanje sopstvene kulture i identiteta, Republika Srbija, autonomna pokrajina, odnosno jedinica lokalne samouprave obezbeđuje deo sredstava, putem sufinansiranja, ili drugih uslova za rad medija koji objavljuju informacije na jezicima nacionalnih manjina, preko organa nadležnog za poslove javnog informisanja. Republika Srbija, odnosno autonomna pokrajina obezbeđuje iz budžeta deo sredstava za izdavanje novina na jezicima nacionalnih manjina. **Pravo na sufinansiranje imaju izdavači novina čiji su osnivači nacionalni saveti nacionalnih manjina registrovani na teritoriji Republike Srbije.***

Kriterijume za dodelu sredstava, način raspodele i utvrđivanje iznosa sredstava iz stava 2. ovog člana urediće Vlada posebnim aktom.”

Stiče se utisak da „Szabad Magyar Szó” svoj opstanak pokušava da obezbedi grupnim finansiranjem (crowdfundingom), naime na portalu se u obraćanju čitaocima navodi sledeće: *“Naš problem je što ne možemo da proizvedemo više sopstvenog materijala, jer je oko dvadeset lokalnih samouprava odobrilo nula dinara za naše podneske, a Mađarski nacionalni savet – navodeći izmišljene razloge koji dolaze iz sedišta partije – godinama nije preporučio naše zahteve za finansiranje. Hajde da pomognemo jedni drugima! Za dvadeset dinara (0,17 evra) dnevno, postanite pretplatnik na Szabad Magyar Szó, tako ćete se rešiti iskaćućih oglasa, moći ćete da čitate članke koji se pojavljuju u odeljku Plus, a što nije i najmanje važno, doprinećete da Szabad Magyar Szó i dalje bude najčitaniji mađarski veb-sajt u Vojvodini i da izveštava o još više lokalnih tema!”*

SUFINANSIRANI S OBE STRANE

Medijska kuća RTV „Pannon”¹⁰¹ iz Subotice koja se sastoji iz jedne televizijske, dve radio stanice i web-portala je takođe pod kontrolom NSMNM, tj. SVM-a. Direktora (zapravo direktora Fondacije „Panonija”) direktno, a glavnog urednika indirektno bira NSMNM.

Novoosnovana organizacija (maj 2025.) civilnog društva Vojvođanski mađarski plenum (VMP) se oglasila povodom toga da se na Facebook stranici SVM-a često mogu videti materijali emitovani na TV „Pannon” uprkos tome što se na sajtu „Pannon” navodi da su autorska prava isključivo kod te medijske kuće. VMP postavlja pitanje da li i od kada postoji pisani sporazum između „Pannon”-a i SVM-a o preuzimanju materijala?

Balint Pastor, predsednik SVM-a redovno (sedmično) “gostuje” na jednom od radija (“Szabadkai Magyar Rádió” – Subotički mađarski radio) iz sistema RTV “Pannon”, što veoma liči na sistem u Mađarskoj gde premijer Viktor Orban redovno “gostuje” (sedmično) na glavnom kanalu državnog radija.

I RTV „Pannon” na svom portalu kao svoje podržavaoce navodi Državni sekretarijat za nacionalnu politiku Vlade Mađarske i mađarsku državnu Fondaciju “Bethlen Gábor”.

Centar za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS) je početkom 2021. godine pod naslovom „Orban „kupuje” uticaj u Srbiji preko vojvođanskih medija” objavio da su građani Mađarske platili rad

¹⁰¹ <https://pannonrtv.com/>

mađarskih medija u Srbiji oko 12 miliona evra u periodu od 2011. do kraja 2019¹⁰². CINS je tvrdio da je RTV „Pannon” dobio većinu od oko 12 miliona evra koliko su svi mađarski mediji registrovani u Srbiji dobili za informativni sadržaj, rad i razvoj organizacije, kupovinu nekretnina i medija. Istvan Bodžoni, tadašnji direktor RTV „Pannon” je za CINS izjavio da imaju „jako dobru saradnju” sa MTVA (državni medijski sistem u Mađarskoj), ali da su detalji toga „poslovna tajna”. MTVA je 2013. godine objavio da će mu RTV „Pannon” biti „dopisnička tačka iz Vojvodine”.¹⁰³

Fondacija Panonija, vlasnik RTV „Pannon”, je na konkursima za sufinansiranje medijskih sadržaja od javnog interesa u Srbiji od 2015. do početka 2021, prema bazi Udruženja novinara Srbije (UNS), na 31 pokrajinskom i lokalnom konkursu dobila oko 302.000 evra – naveo je CINS. Pored „Pannon“-a, novac su dobijale i najstarije dnevne novine na mađarskom u Srbiji „Magyar Szó”, najstariji nedeljnik „Hét Nap”, zatim Express TV i radio (URKO – vlasnik televizije „Express channel” i radija „Régió Rádió”¹⁰⁴), portali „Vajdaság Ma” i „Jó reggelt Vajdaság” i još dvadesetak medija. Najmanje 36.000 evra je uplaćeno i novinarskim udruženjima.

Fondaciji „Panonija” se redovno dodeljuju sredstva i na konkursima za sufinansiranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja iz oblasti javnog informisanja. Tako je 3. decembra 2024. godine prema rešenju gradonačelnika Subotice¹⁰⁵ toj fondaciji dodeljeno ukupno 900.000 dinara (od ukupno raspodeljenih 4.600.000 dinara) za tri projekta („Subotica - prestonica secesije i turizma u severnoj Bačkoj”, „Tradicije, kulture, ukusi - sve što nas povezuje”, „Sportski život Subotice”), a u 2023. godine kada je rešenje o raspodeli sredstava doneto u maju mesecu, ukupno ukupno 2,3 miliona dinara. Fondacija „Panonija” je dobijala novčana sredstva i na konkursima za sufinansiranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja iz oblasti javnog informisanja i u drugim opštinama, npr. u opštini Mali Idoš za 2023. godinu 200.000 dinara¹⁰⁶ za projekat „TV Pannon” pod nazivom „Šarolika svakodnevnica Malog Idoša”.

Na sajtu RTV „Pannon” je 17. januara 2022. objavljena informacija da od tog dana, Info centar (topolyai Infó Központ) i njegov pridruženi „Régió Rádió” Regionalni radio, kao i televizijski kanal „Express channel”, nastavljaju da rade u okviru RTV-a „Pannon” iz Subotici. Navodi se da „Lokalni medijski centar više nije mogao da opstane u svom starom obliku nakon privatizacije koja je započela 2014. godine. Ova promena vlasništva obezbedila je njegov kontinuirani rad.”.

¹⁰⁷

¹⁰² <https://www.cins.rs/orban-kupuje-uticaj-u-srbiji-preko-vojvodanskih-medija/>

¹⁰³ <https://www.vajma.info/cikk/vajdasag/14864/A-Pannon-RTV-lesz-az-MTVA-vajdasagi-tudositopontja.html>

¹⁰⁴ <https://media1.hu/2021/02/28/orban-kormany-szerbia-vajdasagi-mediabefolyasszerzes-magyarorszagi-adofizetok-penzen/#:~:text=magyar%20ad%C3%B3fizet%C5%91k%2C%20%C3%A9s%20a%20Vajdas%C3%A1gi%20Magyar%20Sz%C3%B6vets%C3%A9g,Reggelt%20Vajdas%C3%A1g%20v%C3%A9lem%C3%A9nyport%C3%A1ll%20C3%A9s%20m%C3%A9g%20mintegy%20h%C3%BAsz>

¹⁰⁵ <https://subotica.ls.gov.rs/web/wp-content/uploads/2024/12/Resenje-o-raspodeli-sredstava.pdf>

¹⁰⁶ https://maliidjos.rs/documents/sluzbeni_list/2023_14_sr.pdf

¹⁰⁷ <https://pannonrtv.com/rovatok/tarsadalom/topolyai-info-kozpont-pannon-rtv-reszekent-mukodik-tovabb>

Na Facebook stranici Radija Regije (Régión Rádió) se povodom 20. Godišnjice tog medija, 2. aprila 2024.¹⁰⁸ navodi da se „*Program na srpskom jeziku odvija svakog radnog dana od 9 do 13 časova, nakon čega slušaoci imaju priliku da slušaju program Subotičkog mađarskog radija, dok sredom, četvrtkom i petkom od 8.30 na 107.9 MHz mogu da se čuju emisije na crnogorskom i slovačkom jeziku.*”. U istorijatu tog medija se napominje da je Udruženje za regionalnu komunikaciju "URKO" iz Pačira postalo vlasnik dotadašnjeg “Javnog informativnog preduzeća Bačka Topola” (JIPBT) koji je promenio naziv u “Informativni centar doo Bačka Topola” (ICBT). U okviru JIPBT su bili pokrenuti „Régión Rádió” i „Express channel“. Od 17. januara 2022. ICBT funkcioniše u sklopu RTV „Pannon“.

„Cenzolovka” je 12. septembra 2023. objavila da je tokom prethodnih pet godina iz budžeta opštine Bačka Topola za sufinansiranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja u oblasti javnog informisanja izdvojeno je bilo ukupno 74 miliona dinara tj. približno 632 hiljade evra i da se „*raspoloživa finansijska sredstva dele na 13 do 16 medijskih projekata, a najveću podršku po pravilu dobijaju – uvek isti lokalni mediji*”. Dodaje se da je u periodu 2019-2023 najveća suma tradicionalno dodeljivana „*Informativnom centru doo Bačka Topola, u okviru kojeg deluju Radio Regije i kablovska televizija Express Channel.*”.¹⁰⁹

„Cenzolovka” naglašava da se Informativni centar početkom 2022. našao pod okriljem RTV „Pannon”, „ali se sve do juna 2023. kao direktor ova dva bačkotopolska medija navodio Sabolč Sabolčki, koji je inače i predsednik Saveta Mesne zajednice „Pačir“, a bio je i prvi čovek Saveza vojvođanskih Mađara (SVM) u tom selu, te kandidat te stranke za poslanika u Narodnoj skupštini Republike Srbije.”¹¹⁰

MEDIJSKA STRATEGIJA MAĐARSKOG NACIONALNOG SAVETA

U medijskoj strategiji NSMNM¹¹¹ za period 2024-2029 (prihvaćena na sednici NSMNM 10.11.2023.) se zaključuje da su najveći gubitnici privatizacije medija nametnute zakonom iz 2014. bile lokalne radio stanice koje su emitovale program i na manjinskim jezicima, pa i na mađarskom. Tako ni Mađarska redakcija Radija Subotice nije mogla da nastavi sa radom, pa je RTV „Pannon” koja je bila „*u usponu*” u velikoj meri „*preuzela ljude i zadatke*” redakcije i osnovala „*Subotički mađarski radio*” koji danas ima „*značajnu ulogu u informisanju mađarske zajednice*”.

Što se tiče Informativnog centra u Bačkoj Topoli (ICBT) u medijskoj strategiji se navodi da on „*trenutno*” funkcioniše kao samostalno d.o.o. „*jer je važno zadržavanje frekvencije 107,9 MHz*”, ali da dozvola za tu frekvenciju ističe krajem 2024. godine, pa će nakon toga za tu frekvenciju konkurisati RTV „Pannon”. Dodaje se da studio u Bačkoj Topoli funkcioniše i kao dopisnički

¹⁰⁸ <https://www.facebook.com/100064568235198/posts/radio-regije-danas-puni-20-godina-javno-informativno-preduze%C4%87e-ba%C4%8Dka-topola-je-2/800467925448808/>

¹⁰⁹ <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/ta-se-sve-finansira-kroz-medijske-projekte-iz-budzeta-opstine-backa-topola-mediji-bez-novinara-sadrzaji-bez-javnog-interesa/>

¹¹⁰ <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/ta-se-sve-finansira-kroz-medijske-projekte-iz-budzeta-opstine-backa-topola-mediji-bez-novinara-sadrzaji-bez-javnog-interesa/>

¹¹¹ <https://www.mnt.org.rs/magyar-nemzeti-tanacs-tajekoztatasi-es-mediafejlesztesi-strategiaja-2024-2029>

punkt i da se sredstva za rad obezbeđuju „delom iz podrške opštine Bačka Topola, delom iz donacija, konkursa u zemlji i inostranstvu, kao i iz produkcionih aktivnosti”.

U toj medijskoj strategiji se kao jedan od ciljeva definiše dobijanje pokrajinske frekvencije za tri medija RTV „Pannon”. NSMNM bi želeo i da RTV „Pannon” postane institucija koja dobija državnu pomoć u Srbiji.

U medijskoj strategiji NSMNM se osim medija u okviru RTV-a „Pannon”, „Magyar Szó”-a, „Hét Nap”, JMU RTV eksplicitno pominju i „Vajdaság ma”, za koji se navodi da nije u „osnivačkom krugu” NSMNM, ali da dobija „konkursne podrške i podrške iz matične države”, zatim „Családi kör” (tada kao nedeljnik) za koji se navodi da „spada u krug izdanja osnovanih od Mađarskog nacionalnog saveta”.

Privatan informativni portal “Vajdaság ma”¹¹² (Vojvodina danas) kao svoje podržavaoce navodi Državni sekretarijat za nacionalnu politiku Vlade Mađarske i mađarsku državnu Fondaciju “Bethlen Gábor”. Na portalu – u rubrici „Srbija” - dominiraju vesti o aktivnostima, izjavama i saopštenjima državnih funkcionera i organa. U rubrici „Mađarska” teško je pronaći neku vest o aktivnostima opozicije u toj zemlji.

Od verskih/ crkvenih medija u medijskoj strategiji NSMNM pominju se program na mađarskom jeziku „Radio Marija” koji se održava od donacija i deli frkevencije sa „lokalnim pravoslavnim verskim radijom i hrvatskom redakcijom ‘Radija Marija’”, a zatim i štampana izdanja na mađarskom jeziku „Hitélet” i „Hírvivő”.

KONKURS ZA SUFINANSIRANJE - PRIMER

Od onlajn medija koji izveštavaju i na mađarskom treba pomenuti još “Bečejski mozaik” koji je član Asocijacije onlajn medija od 2017. “Bečejski mozaik” je 18. juna 2025. objavio izveštaj pod naslovom: “Kako se u Bečeju deli budžet za medije: Na konkursu na kašičicu a podobnima ispod žita”¹¹³ koji je ilustrativan u pogledu sistema konkursa za sufinansiranje medijskih sadržaja. Navodi se da je Opštinsko veće opštine Bečej objavilo “*rezultate konkursa za sufinansiranje medijskih sadržaja, ali bez konkretnih obrazloženja. Raspodeljeno je svega milion dinara – tek oko deset odsto od ukupno 9,36 miliona planiranih za informisanje u budžetu za 2025. godinu. Ostatak novca, kao i prošle godine, verovatno će biti dodeljen mimo konkursa.*”

Dodaje se i sledeće: “*Bečejski mozaik je odbio dodeljeni iznos od 50.000 dinara. Predlog glavnog i odgovornog urednika Vladana Filipčeva je da se taj novac preusmeri na popravku bar jednog od „pametnih“ pešačkih prelaza, koji su postavljeni pre dva meseca za više od 340.000 evra, a već se kvare, odnosno ne rade.*”

Ovakav ishod konkursa bio je očekivan, s obzirom na to da je redakcija tokom 2024. godine bila izložena političkim pritiscima, pretnjama i diskriminaciji – uključujući i otežan pristup informacijama od javnog značaja.

¹¹² <https://www.vajma.info/>

¹¹³ <https://becejski-mozaike.co.rs/na-konkursu-na-kasicicu-a-podobnima-ispod-zita/>

Zbog toga je i štampano izdanje Bečejskog mozaika ugašeno u januaru 2025. nakon 27 godina, jer nismo želeli da kalkulišemo i pristanemo da svoj posao radimo suprotno novinarskom kodeksu, te da odustanemo od istraživanja događaja i pojava koje nisu po ukusu lokalne vlasti.”

U Medijskoj strategiji se apostrofira i sledeće: „U implementaciji sistema dodele javnih sredstava putem projektnog sufinansiranja uočeni su mnogobrojni problemi, koji su ustanovljeni monitoringom ovog procesa koji je vršen u zemlji, ali i negativnim izveštajima Evropske komisije o napretku Republike Srbije ka EU.”. Kao i to da “konkursi za finansiranje medijskog sadržaja postaju skoro jedini izvor prihoda za održanje lokalnih i regionalnih medija.”

“Bečejski mozaik” u pomenutom članku skreće pažnju i na sledeće : “Prilikom izmene Zakona o javnom informisanju i medijima nisu usvojeni amandmani da kriterijumi za javne nabavke u oblasti medija imaju jasne veze sa ostvarivanjem javnog interesa i poštovanjem profesionalnih standarda. Ta oblast će i dalje biti podložna favorizovanju pojedinih medija, netransparentnom trošenju novca poreskih obveznika i zloupotrebama.”

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Usvajanje novih medijskih zakona koji su trebali da proisteknu iz Medijske strategije i Akcionog plana nije dovelo do promena koje su predviđene Medijskom strategijom i Akcionim planom na mađarskoj medijskoj sceni u Vojvodini.

Sistem finansiranja u Republici Srbiji je i dalje usmeren na održavanje medija koje kontroliše nacionalni savet manjine, tj. politička partija koja upravlja tim savetom – a koja je odlično pozicionirana i u odnosu na zvaničnu Budimpeštu i na zvanični Beograd.

Javni medijski servis nije oslobođen indirektnog uticaja nacionalnih saveta nacionalnih manjina na kadrovsku, a samim tim i na uređivačku politiku.

U ovakvim okolnostima može da se očekuje ubrzan gubitak i ono malo preostalog pluralizma i javnog interesa na mađarskoj medijskoj sceni u Vojvodini/ Srbiji.

Radi izbegavanja takvog ishoda bila bi potrebna politička volja za doslovnu primenu dokumenata koja je Vlada Srbije usvojila: Medijske strategije i Akcionog plana iz 2020. godine.